

Navigátor bezpečného úvěru 2016

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Univerzita Karlova v Praze

Obsah

1. Navigátor bezpečného úvěru	4
2. Definice zodpovědného úvěrování.....	5
2.1 Definice zodpovědného zapůjčování.....	6
2.1.1. Hodnocení bonity klienta	6
2.1.2. Hodnocení vhodnosti produktu	7
2.2. Definice zodpovědného vypůjčování (responsible borrowing).....	7
2.3. Definice bezpečnosti	9
2.3.1. Stávající definice bezpečnosti.....	9
2.3.2. Definice bezpečnosti úvěrových produktů.....	9
2.4 Definice zodpovědného úvěrování 2016.....	10
2.4.1 Rozšíření definice zodpovědného vypůjčování pro rok 2016.....	10
2.4.2 Rozšíření definice zodpovědného zapůjčování pro rok 2016.....	10
2.4.3 Definice optimálního úvěrového produktu pro rok 2016	11
3. Metodologie Navigátor bezpečného úvěru 2016.....	12
3.3 Metodologie konstrukce Navigátor bezpečného úvěru	13
3.3.1 Konstrukce Navigátor	13
3.3.2 Potenciální věřitel (nabídková strana).....	14
3.3.3 Ex-ante parametry úvěru (produktový design)	17
3.3.4 Kritéria pro Navigátor 2016	20
3.3.5 Ex-post parametry úvěru.....	21
3.3.6 Žadatelé o úvěr (poptávková strana)	24
3.3.7 Nástin výpočtu hodnoty Navigátor.....	24
3.4 Novinka v NBU – rating bezpečných poskytovatelů spotřebitelských úvěrů	27
4. Trh spotřebitelských úvěrů 2016.....	28
4.1 Trh spotřebitelských úvěrů v ČR.....	28
4.2 Nebankovní spotřebitelské úvěry.....	31
4.3 Bankovní spotřebitelské úvěry	31
4.4 Trh spotřebitelských úvěrů v roce 2016 v EU.....	34
5. Očekávané legislativní změny a jejich dopad na trh spotřebitelských úvěrů.....	35
6. Výsledky Navigátor bezpečného úvěru 2016	37

6.1. Výsledky Navigátoru pro úvěr na 30 tis. Kč	38
6.2. Výsledky Navigátoru pro úvěr na 100 tis. Kč	41
6.3. Celkové výsledky Navigátoru 2016	43
6.4. Rating Navigátoru bezpečného úvěru 2016	43
7. Závěr Studie Navigátor bezpečného úvěru 2016	46
8. Užitečné zdroje.....	48
9. Přílohy.....	49

1. Navigátor bezpečného úvěru

Navigátor bezpečného úvěru každoročně mapuje trh spotřebitelských úvěrů od roku 2011, letos se tedy jedná již o šestý ročník studie, která je nedílnou součástí Navigátora bezpečného úvěru (dále též „NBÚ“ či „Navigátor“).

Projekt Navigátor bezpečného úvěru má tři základní cíle:

- i) zmapovat a popsat český trh spotřebitelských půjček
- ii) posoudit kvalitu jednotlivých poskytovatelů
- iii) nabídnout veřejnosti nástroj, díky němuž se dají finanční instituce jednoduše porovnat, a přispět tak ke zlepšení úrovně finanční gramotnosti v ČR.

Řešení projektu probíhá ve spolupráci Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy s poradenskou společností EEIP, a. s. Závěry tohoto projektu včetně jeho prezentace v médiích jsou k dispozici odborné i laické veřejnosti na webové stránce www.navigatoruveru.cz.

Předkládaná studie se zabývá problematikou zadlužování v širším kontextu s primárním důrazem na trh spotřebitelských úvěrů v České republice. Studie analyzuje definici bezpečného úvěru a využívá nástroj hodnocení, tzv. Navigátor bezpečného úvěru, který hodnotí bankovní i nebankovní spotřebitelské úvěry v ČR včetně vzorku poskytovatelů, kteří jsou pod minimálním dohledem regulátorů. Metodologie Navigátora 2016 navazuje na předchozí ročník, kdy již došlo k metodologickým úpravám za účelem pokrytí širšího spektra specifik spotřebitelských půjček a především v reakci na vývoj na trhu, kde především mezi zodpovědnými věřiteli začíná hrát čím dál menší roli cena produktu, ale produkty se liší inovacemi, které poskytují klientům větší flexibilitu a tím i bezpečnost. Další významné změny lze očekávat až v příštím ročníku, kdy poskytovatelé spotřebitelských úvěrů budou úvěry poskytovat již v rámci nové legislativy.

2. Definice zodpovědného úvěrování

Pojem zodpovědné úvěrování je klíčovým termínem pro celou konstrukci Studie i projektu Navigátor bezpečného úvěru. Vzhledem k vývoji na trhu spotřebitelských, kde některé základní prvky bezpečnosti jsou dnes již běžným standardem, bude zapotřebí definici zodpovědného úvěrování upřesnit a rozšířit. Definice stále bude vycházet ze stejného základu jako v předchozích ročnících NBÚ, tedy předpokladu zodpovědného přístupu k úvěru jak ze strany věřitele, tak ze strany dlužníka. Bude však zapotřebí zvolit přísnější měřítka k hodnocení bezpečnosti, včetně zařazení nové škály faktorů, které klientovi přináší přidanou hodnotu ve formě větší flexibility, nižších nefinančních nákladů a dalších inovativních faktorů, které jdou nad rámec původní definice bezpečnosti.

Pro účely této studie je vhodné připomenout, že stejně jako v předchozích ročnících rozlišujeme zodpovědné úvěrování ze strany dlužníka a ze strany věřitele, přičemž zodpovědné úvěrování předpokládá zodpovědný přístup z obou stran.

- 1) zodpovědné úvěrování ze strany věřitele (responsible lending, přesnější překlad je tudíž zodpovědné zapůjčování)
- 2) zodpovědné úvěrování ze strany dlužníka (responsible borrowing, přesnější překlad je tudíž zodpovědné vypůjčování).

Výše uvedené definice indikují, že zatímco zodpovědné zapůjčování se týká nabídky úvěrů (ze strany jejich poskytovatelů), zodpovědné vypůjčování se týká poptávky po úvěrech (ze strany příjemců úvěrů). S ohledem na výše uvedené definice, zodpovědné úvěrování implikuje „férovou hru“ na obou stranách a zodpovědné vypůjčování je nezbytným protějškem úvěrového zapůjčování, neboť poskytovatelé úvěru jsou závislí na správných a úplných informacích od potenciálního dlužníka. Na konci roku 2014 se pod záštitou Evropské komise konala konference „*Emerging challenges in retail finance and consumer policy*“¹, která se, mimo jiné, zaměřila na oblast úvěrů v aktuální potřebě ochrany spotřebitele. Ze závěrů konference vyplývá, že kromě standardních prvků bezpečnosti a odpovědnosti v oblasti úvěrových produktů je nezbytné zaměřit se také na některé nové aspekty, respektive definici jako takovou rozšířit o další parametry.

Mezi ně patří, především:

1. jednoduchost a srozumitelnost finančních produktů pro spotřebitele,
2. propojení finančních produktů s individuálními potřebami spotřebitele,
3. forma „smart produktů“, které jsou schopny aktuálně a automaticky reagovat na potřeby a možnosti klientů.

Podle Evropské komise je potřeba při tvorbě finančních produktů výrazněji využívat behaviorální ekonomie, a tu promítat do nastavení služeb.

Evropská komise ve své zprávě upozorňuje, že problém předlužení má důsledky nejen na dotčené domácnosti, ale také na finanční sektor jako takový, respektive na zdraví celé národní, respektive unijní ekonomiky.

Proto, mimo jiné, Evropská komise zvažuje ve střednědobém horizontu přijetí jednotné metodiky a postupu v oblasti zodpovědného úvěrování.

¹ http://ec.europa.eu/internal_market/conferences/2014/1118-retail-finance/docs/141118-retail-finance-final-report_en.pdf

Zodpovědné úvěrování je třeba chápat v širším kontextu v rámci problému předluženosti obyvatelstva. Pro efektivní řešení předluženosti je vhodné tento problém rozdělit na dvě základní oblasti: prevenci (tj. řešení ex-ante) a zmírnění důsledků předlužení (tj. ex-post). Dle studie Civic Consulting of CPEC (2013) se ve většině zemí předluženost obyvatelstva definuje buďto právně pomocí insolvencí nebo ekonomicky, kdy se srovnávají volné příjmy se závazky. Evropská komise také zdůrazňuje, že podpora zodpovědného úvěrování je zásadní nejen pro ochranu samotných spotřebitelů, jejich zájmů a práv, ale že je také zásadní pro zdravě fungující a stabilní ekonomický trh, zajišťující ekonomickou stabilitu nejen v jednotlivých členských zemích, ale také v rámci regionu Evropské unie.

2.1 Definice zodpovědného zapůjčování

Zodpovědné zapůjčování lze definovat ve zkratce jako zodpovědnost věřitele půjčovat takovou výši prostředků dlužníkovi, která nebude znamenat jeho nadměrnou zadluženost.² Evropská komise v roce 2009 nabídla širší definici: „Zodpovědné zapůjčování znamená, že úvěrové produkty odpovídají potřebám klientů a odrážejí jejich schopnost splácet své dluhy. Toto může být dosaženo v případě vhodného rámce zajišťujícího, že všichni věřitelé a zprostředkovatelé jednají čestně, férově a profesionálně před, během i po uzavření transakce.“

Z pohledu věřitele lze chápat zodpovědné zapůjčování ve dvou hlavních oblastech: správné hodnocení bonity klienta (creditworthiness assessment) a správné vyhodnocení vhodnosti produktu (suitability assessment).

V roce 2014 nicméně Evropská komise upozornila na fakt, že kromě výše popsaného je třeba zaměřit se u zodpovědného zapůjčování i na dostatečné ověření informací o dlužnících ze strany věřitelů. Podle Evropské komise jsou tak klíčové následující specifické aspekty úvěrů:

1. bonita: odpovídajícím způsobem zohledňující relevantní faktory, jako jsou kupříkladu příjmy, úspory, majetek, výdaje,
2. ověření informací: a to v dostatečné a přiměřené míře,
3. aktuální dostupnost a spolehlivost informací obsažených v úvěrové databázi, respektive registrech

2.1.1. Hodnocení bonity klienta

Správné vyhodnocení bonity klienta je pro poskytnutí úvěru klíčové. V případě, že je bonita potenciálního dlužníka podhodnocena, zvyšuje se pravděpodobnost nesplácení úvěru z jeho strany. Teoreticky by měl mít poskytovatel resp. zprostředkovatel úvěru zájem na tom, aby správně ohodnotil dlužníka a ten úvěr včetně příslušenství řádně splatil. V praxi tomu však tak nemusí být. Evropská komise (2009a) upozorňuje na skutečnost, že poskytovatel i zprostředkovatel úvěru mohou mít odlišnou motivaci v případě, že mají možnost:

- 1) realizace zajištění (kolaterálu) úvěru,
- 2) transferu úvěrového rizika dlužníka pomocí finančních derivátů.

Dále mají poskytovatel i zprostředkovatel úvěrů motivaci neprovádět řádné hodnocení bonity klienta za účelem urychlení procesu a získání tudíž více klientů implikující vyšší vyplacené provize. Podobnou motivaci mohou mít i zaměstnanci finančních institucí, kteří jsou odměňováni za počet a objem uzavřených úvěrů, nikoliv však za následující průběh úvěrového případu.

² <http://www.dictionaryofrealestate.com/definition/responsible-lending.html>

Podobné situace se vyskytují i na českém trhu, tj. že finanční instituce poskytne úvěr i dlužníkovi s nízkou bonitou a ex-ante předpokladem, že dlužník úvěr nesplatí. V tomto případě věřitel bude obvykle realizovat zástavu k úvěru jako například počítač, domácí elektroniku apod. V této souvislosti lze upozornit na skutečnost, že někteří poskytovatelé úvěrů resp. jejich zástupci nabízejí uzavření smlouvy s dlužníkem v místě jeho bydliště, tj. zmapují hodnotu věcí, které lze zabavit v případě nesplácení dlužníka v rámci exekuce. Poskytování úvěrů nebonitním dlužníkům je však v rozporu s Memorandem ČLFA k ochraně spotřebitele při poskytování spotřebitelských úvěrů.

2.1.2. Hodnocení vhodnosti produktu

Kromě hodnocení bonity dlužníka je nezbytné provést i hodnocení vhodnosti produktu pro dlužníka, které lze sledovat ve dvou rovinách:

- 1) vhodnost designu produktu,
- 2) vhodnost produktu pro daného dlužníka.

V případě designu produktu se jedná zejména o finanční inovace úvěrových produktů v posledních letech, které byly pozorovány v USA a v některých státech EU, postupně přitom narůstá jejich význam a uplatňování také v ČR.

Navzdory tomu, že v některých státech EU existují zákonné limity na finanční ukazatele typu hodnota úvěru k hodnotě zástavy (loan-to-value ratio) nebo hodnota úvěru k příjmu dlužníka (loan-to-income ratio), v praxi nebyly tyto zákonné normy vždy dodržovány.

Evropská komise opakovaně upozorňuje na prostor pro značné zlepšení v oblasti hodnocení vhodnosti produktů pro konkrétní klienty, včetně možnosti zapojení sofistikovaných systémů. Příkladem může být nalákání klientů na nízkou počáteční úrokovou sazbu (teaser rate), kterou klient bude platit pouze relativně krátkou dobu a následně bude muset refinancovat úvěr za sazbu vyšší, což mu může způsobit problémy se splácením (to se stalo během krize v USA). Dalším příkladem je poskytování úvěrů v cizích měnách, které způsobilo problémy v Maďarsku a pobaltských zemích (zadluženost domácností v zahraniční měně není v České republice problémem).

Při hodnocení bonity klienta by poskytovatel resp. zprostředkovatel úvěru měl hodnotit například následující kritéria (Evropská komise, 2009b):

- 1) hodnota úvěru k hodnotě zástavy (loan-to-value ratio),
- 2) hodnota úvěru k příjmu dlužníka (loan-to-income ratio),
- 3) účel smlouvy,
- 4) typ a splatnost úvěru,
- 5) plány odchodu do předčasného důchodu,
- 6) přístup k pevné/variabilní úrokové sazbě na úvěr,
- 7) věk,
- 8) schopnost spořit v minulosti i do budoucnosti.

2.2. Definice zodpovědného vypůjčování (responsible borrowing)

Zodpovědné vypůjčování znamená, že „jedinci mající zájem o úvěrové produkty vyvinou úsilí získat informace o nabízených produktech, budou čestní při poskytování informací o jejich finanční situaci vůči věřiteli nebo úvěrovému zprostředkovateli, a budou brát v úvahu jejich osobní a finanční okolnosti při rozhodování“ (Evropská komise, 2009a, s. 10).

Důsledkem by tudíž mělo být, že si vypůjčovatelský (tj. dlužnický) vybere úvěrový produkt, který pro něj bude nejvhodnější a bude nižší pravděpodobnost nesplácení z jeho strany. V případě, že dlužníci

nebudou tento princip dodržovat, dojde ke snížení potenciálních efektů plynoucích ze zodpovědného zapůjčování od finančních institucí.

V této souvislosti je třeba rozlišovat mezi dvěma typy potenciálních dlužníků, kteří nepravdivě uvedou některé informace o jejich osobě během schvalovacího procesu:

- 1) klient, který záměrně uvede nepravdivé informace za účelem získání úvěru;
- 2) klient, který uvede nepravdivé informace z důvodu neznalosti či nedbalosti (tj. nepodvádí vědomě).

Jak vyplývá z výše uvedené klasifikace klientů, nemusí vždy platit, že vzdělaný zákazník si vždy půjčuje obezřetně. Je totiž možné, že takovýto zákazník záměrně uvede nepravdivé informace v žádosti o úvěr, aby požadovaný úvěr získal, ačkoliv by na něj jinak neměl nárok. Zodpovědné vypůjčování je proto úzce spojeno s poskytnutím správných, úplných a dostatečných informací ze strany dlužníka poskytovateli úvěru (a pochopitelně naopak). Naopak nezodpovědné přijetí úvěrových produktů následované neschopností dlužníka splácet bývá někdy označováno jako jeden z faktorů, které přispěly ke globální finanční krizi (Evropská komise, 2009a).

Obecně lze konstatovat, že nutnou podmínkou pro zodpovědné vypůjčování je finanční gramotnost, neboť vzdělaní zákazníci obvykle lépe rozumí svojí finanční situaci a vyhodnotí proto lépe, která nabídka je pro ně nejvýhodnější (Evropská komise, 2007). Na nízkou úroveň finanční gramotnosti obyvatelstva v ČR upozorňuje například ČNB (2010b), ING (2012), Mejstřík, Teplý (2011), NERV (2011) nebo Teplý (2012).

Existuje několik zásad pro zodpovědné vypůjčování a zapůjčování, například Navigátor (2012) nabízí následující patery zodpovědného vypůjčování:

1) Půjčujte si jen u značkových společností.

Oslovte co nejvíce kvalitních úvěrových společností a srovnajte nejen finanční kritérium (tedy o kolik celkem půjčku přeplatíte), ale také nefinanční kritéria, tedy podmínky ve smlouvě, které se týkají především sankcí v případě včasného nesplácení a podobně. A jak poznáte kvalitní úvěrovou společnost? Obecně se to dá specifikovat jako banky a společnosti sdružené v České leasingové a finanční asociaci, tedy instituce určitým způsobem kontrolované. V lepším případě subjekty pod kontrolou České národní banky.

2) Než cokoli podepíšete, přečtěte si to.

Pokud smlouvám či jiným závazkům nerozumíte, nepodepisujte je na místě. Vždy máte možnost vzít si takový materiál domů, a tam jej v klidu a po poradě s dalšími lidmi, prostudovat.

3) Pokud vám značkové společnosti půjčku nedají, je to znamení, že pravděpodobně nebudete schopni ji splácet.

Nabídka od lichvářů vám nepomůže, ale naopak ještě více ublíží.

4) Pokud se dostanete do problémů se splácením, obraťte se v první řadě na společnost, od které úvěr máte, a pokuste se s ní dohodnout na změně výše splátek či odkladu.

Nepůjčujte si jen proto, abyste splatili dluh. V takovém případě se dostanete do spirály a nedopadne to dobře. Dříve nebo později skončíte u lichváře, který vás připraví o vše. Právě ty takzvané značkové společnosti mají nástroje, jak vám jako klientovi v těchto situacích pomoci a mají společný zájem na tom, aby klient takového tíživého období přečkal.

5) Pokud máte problém, řešte jej a pomoc hledejte u odborníků.

V České republice již působí několik neziskových organizací, které se věnují poradenství a řešení finančních problémů rodin.

2.3. Definice bezpečnosti

2.3.1. Stávající definice bezpečnosti

Existují různá pojetí bezpečnosti v oblasti úvěrování. Dosavadní metodologie pro hodnocení bezpečnosti plně nereflektuje posun v oblasti spotřebitelských úvěrů, proto stejně jako u samotné definice zodpovědného úvěrování, dojde v příštích ročnících k rozšíření definice bezpečnosti a především rozšířením hodnotících kritérií na nové inovativní prvky úvěrových smluv, ke kterému již částečně dochází v letošním NBÚ. Například podle organizace Money Advice Service by při zvažování přijmutí úvěru měl dlužník zvažovat následující tři faktory:

- 1) poznat svůj úvěr (být si vědom výše úrokové sazby úvěru a průběhu jeho čerpání),
- 2) poznat svůj limit (být realistický v tom, co si může dovolit nyní a i později),
- 3) poznat svoje možnosti (být si vědom možností v případě změn ovlivňujících splácení úvěru).

Eurofinas (2009) zdůrazňuje důležitost jasných a přehledných informací pro klienta ve třech základních rovinách:

- 1) informace před uzavřením smlouvy (vliv marketingu, informace o poskytovateli úvěru atd.),
- 2) informace o daném produktu,
- 3) informace o potenciálních efektech úvěru na situaci dlužníka (nejen v případně řádného splácení, nýbrž i v případě nesplácení úvěru).

Alternativně lze na bezpečnost pohlížet na základě dvou kritérií (z pohledu klienta):

- 1) procentuální pravděpodobnost finanční nerovnováhy,
- 2) náklady na řešení problému.

Pro správná rozhodnutí by žadatelé o úvěr měli mít přístup k jednoduchým a standardizovaným informacím o kritériích, která ovlivňují jejich volbu (Evropská komise, 2009b). Příklady takovýchto kritérií jsou následující:

- 1) cena úvěru (úroková sazba a poplatky),
- 2) délka úvěru (splatnost úvěru),
- 3) riziko (například navýšení variabilní sazby),
- 4) zajištění,
- 5) následky v případě nesplácení.

2.3.2. Definice bezpečnosti úvěrových produktů

Jak je patrné z výše uvedených definic bezpečného úvěru, existuje celá řada víceméně vhodných kritérií. Pro účely naší studie navrhneme následující definici bezpečného úvěru z pohledu žadatele o úvěr:

- 1) znám kvalitu svého věřitele (nabídková strana úvěru),
- 2) chápu parametry svého úvěru (produktový design),
- 3) chápu důsledky splácení i nesplácení úvěru (poptávková strana úvěru).

Tři výše uvedené charakteristiky pokrývají tři klíčové oblasti úvěrového trhu: nabídku, produktový design a poptávku.

Pro účely hodnocení subjektů v NBÚ se soustředíme na hodnocení bezpečnosti z pohledu věřitele, tedy zodpovědné zapůjčování. K zodpovědnému vypůjčování přispívá Navigátor svou edukativní funkcí zvyšováním finanční gramotnosti a jednoduchými návody pro klienty-dlužníky, jak k spotřebitelskému úvěru přistupovat.

2.4 Definice zodpovědného úvěrování 2016

Jak již bylo zmíněno výše, vzhledem ke změnám, které nastaly na trhu spotřebitelských úvěrů, a ještě podstatnějším změnám, které přináší nový zákon o spotřebitelském úvěru, bylo potřeba v některých částech upřesnit samotnou definici zodpovědného úvěrování, aby obsahovala nové parametry, které se dnes jeví jako nezbytná součást definice zodpovědného úvěrování. Proto Navigátor bezpečného úvěru přichází s rozšířenými definicemi, které v sobě v maximální možné míře zahrnují současné potřeby a výzvy. Původně NBÚ plánoval již tento ročník upravit i metodologii a hodnotící kritéria, která na očekávané změny budou reagovat. Jelikož však nový zákon o spotřebitelském úvěru vstupuje v platnost až nyní od 1.12.2016 a hodnocení je realizováno na poskytovaných modelových úvěrech ještě za starých podmínek, hlavní změny v samotném hodnocení věřitelů nás čekají až v příštím ročníku.

2.4.1 Rozšíření definice zodpovědného vypůjčování pro rok 2016

Z pohledu těch, kdo si peníze vypůjčují je potřeba nevnímat již kvalitu věřitele, produktový design a následky nesplácení. K běžným standardům úvěrových produktů se přidaly další, které je potřeba brát v potaz.

„Bezpečné úvěrování předpokládá, že dlužník zná kvalitu svého věřitele, chápe parametry svého úvěru a důsledky splácení i nesplácení úvěru. Při přijímání úvěru si spotřebitel umí jednoduchým způsobem spočítat skutečnou cenu úvěru. Ve svém rozhodovacím procesu zohledňuje také efektivnost poskytovaného úvěru. Jeho součástí je kromě ceny úvěru a případného rizika sankcí odvislé také od další přidané hodnoty, kterou úvěr poskytovateli přináší, ať již v oblasti inovací, doplňkových služeb či dalších parametrů produktu.“

2.4.2 Rozšíření definice zodpovědného zapůjčování pro rok 2016

Z pohledu těch, kdo úvěr poskytují, je definice zodpovědného půjčování dána do značné míry poptávkou na trhu, regulátory trhu, konkurencí, ale také inovačním prostředím a dalšími vnějšími vlivy. Zodpovědný poskytovatel úvěru dnes již není ten, kdo transparentně uvádí skutečnou cenu produktu, to je jen základní parametr, který uvozuje produkt jako takový, ale ten, kdo vnímá úvěrový

produkt v celého jeho šíři a spotřebiteli nabízí moderní produkt, který umožňuje čerpat to nejlepší v aktuální nabídce, a to jak v oblasti cenotvorby, tak také bezpečnosti, či takzvaných „smart funkcí“.

Při konstrukci nové definice zodpovědného zapůjčování vychází Navigátor bezpečného úvěru z definic již dříve předeslaných Evropskou komisí.

„Zodpovědné zapůjčování znamená, že úvěrové produkty odpovídají potřebám klientů a odrážejí jejich schopnost splácet své dluhy, k čemuž dochází díky jednoduchému a srozumitelnému nastavení finančních produktů, čestného, férového a profesionálního jednání poskytovatelů úvěru, při maximálním možném využití chytrých služeb a inovací, jejichž cílem je usnadnit individuální využití produktu spotřebiteli a reagovat na jeho aktuální potřeby.“

2.4.3 Definice optimálního úvěrového produktu pro rok 2016

Předchozí definice pak dohromady pomáhají nastavit definici tzv. ideálního úvěrového produktu, ke kterému (o který) by se společnosti tyto produkty nabízející měly pro rok 2016 a následující roky v maximální možné míře snažit. Nejde přitom jen o samotné naplnění jednotlivých parametrů definice, ale jejich naplnění v maximální možné míře.

„Optimální úvěrový produkt v sobě zahrnuje vyvážený poměr bezpečnosti, ceny, a inovace při zachování srozumitelnosti a transparentnosti pro spotřebitele, kterému umožňuje individuální nastavení v průběhu celého jeho čerpání s využitím moderních řešení.“

3. Metodologie Navigátora bezpečného úvěru 2016

Cíle Navigátora bezpečného úvěru a z nich plynoucí metodologie reaguje na změny na trhu. Těžiště problematiky se postupně posouvá, a tak i Navigátor bezpečného úvěru musí na tyto změny reagovat. Za šestileté působení Navigátora bezpečného úvěru se mnohé změnilo, částečně k těmto změnám přispěl i Navigátor bezpečného úvěru svou snahou o kultivaci trhu. Navigátor se po celou dobu své existence snaží zvyšovat finanční gramotnost a informovanost spotřebitelů, což přispívá k posilování konkurence na trhu, která se postupně projevuje ve snižování a přibližování cen bezpečných věřitelů a také ve vyšší transparentnosti a zodpovědnějším přístupu věřitelů ke kreditnímu riziku.

Zaznamenali jsme zájem ze strany některých věřitelů o výsledky Navigátora bezpečného úvěru a snahu zvýšit svou transparentnost a půjčovat zodpovědně v souladu s NBÚ. Dnes je již například standardem on-line kalkulačka s podstatnými parametry úvěru, vyšší standard při poskytování předmluvných informací, méně často bývají využívány rozhodčí doložky, bezpečný segment věřitelů zjišťuje více relevantních informací o klientovi a jeho schopnosti úvěr splácet, neslibuje půjčky bez nahlížení do úvěrových registrů a bez doložení příjmů, transparentněji informuje o možných důsledcích nesplácení apod. Stále více věřitelů navíc umožňuje klientům větší flexibilitu při splácení, mohou změnit výši splátky v průběhu splácení, změnit datum splátky apod. Tato flexibilita sama o sobě vede k vyšší bezpečnosti, protože umožňuje domácnostem při krátkodobých potížích s likviditou vyhnout se spuštění sankčních mechanismů. Většina bezpečných subjektů také nabízí systémově řešení při potížích se splácením.

Významný vliv na kultivaci trhu má pochopitelně i měnící se legislativa, která postupně reaguje na problémy na trhu spotřebitelských úvěrů a posiluje ochranu spotřebitele. Věřitel musí například nabízet formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru, bylo zakázáno zajištění úvěru směnkou, zastropován úrok z prodlení, zastropována výše náhrady nákladů při předčasném splacení úvěru atd. Tyto legislativní změny vedly také zpracovatele k vyřazení některých parametrů z konstrukce Navigátora bezpečného úvěru. I když stále existují subjekty, které zákon nedodržují, NBÚ nemá důkazy pro doložení takového faktu a subjekty porušující zákon pochopitelně tyto praktiky dobrovolně nepřiznají. Ponechání těchto parametrů v metodologii je proto neefektivní a Navigátor bezpečného úvěru místo nich přichází s novými parametry, které mají pro klienta přidanou hodnotu a které mají vliv na bezpečnost úvěru. Navigátor se letos, stejně jako v minulém ročníku proto více zaměřuje na flexibilitu půjček, dostupnost a produktové inovace. Ještě zásadnější změny tímto směrem však lze očekávat v dalších ročnících NBÚ.

Stále však existuje segment trhu, který používá nekalé praktiky a zneužívá tíživé situace dlužníků. Jedná se o téměř neregulovaný sektor, který je pro Navigátor bezpečného úvěru složité sledovat, proto se snaží na tyto nekalé praktiky alespoň upozorňovat a dávat jednoduchý návod spotřebitelům, na co si při vyřizování spotřebitelského úvěru dávat pozor. Zpracovatelé NBÚ mají veliké očekávání od nové právní úpravy spotřebitelských úvěrů, která vstoupí v platnost v prosinci 2016 a která zásadním

způsobem ovlivní trh spotřebitelských úvěrů. Hlavní změnou je potřeba získání licence k poskytování a zprostředkovávání spotřebitelských úvěrů od České národní banky, což jistě spolu s minimálními kapitálovými požadavky, informační povinností a požadavky na odbornou způsobilost výrazně omezí počet subjektů nabízející spotřebitelské úvěry a alespoň mimo šedou zónu zajistí větší bezpečnost trhu. Na tyto změny bude muset Navigátor bezpečného úvěru pochopitelně reagovat, a tak nás pravděpodobně čekají v příštím ročníku výraznější změny v metodologii.

I přes změny na trhu, které za šestileté působení NBÚ proběhly, základní východiska zůstávají stejná jako v předchozích ročnících. To znamená stále je cílem zmapovat český trh spotřebitelských půjček, posoudit kvalitu jednotlivých poskytovatelů z pohledu bezpečnosti a nabídnout veřejnosti nástroj, díky němuž se dají finanční instituce jednoduše porovnat.

Struktura metodologické části studie se po úvodu a krátké rešerši principů zodpovědného úvěrování věnuje metodologii konstrukce Navigátora, který je tvořen třemi hlavními kritérii: rating potenciálního věřitele, ex-ante parametry úvěru a ex-post parametry úvěru.

3.3 Metodologie konstrukce Navigátora bezpečného úvěru

Popsaná metodologie vychází z výše uvedené definice bezpečného úvěru a zaměřuje se na jeho tři aspekty: hodnocení potenciálního věřitele (nabídková strana), ex-ante parametry úvěru (produktový design) a ex-post parametry úvěru (důsledky při nesplácení úvěru a míra expozice věřitele u problémových dlužníků).

Metodologie NBÚ je následně aplikována k hodnocení 42 subjektů nabízejících spotřebitelské úvěry v ČR. V tomto ročníku nezařazujeme mezi hodnocené subjekty družstevní záložny, jelikož ty se specializují především na úvěry pro podnikatele, také nezařazujeme subjekty, které nenabízí námi definované modelové úvěry a samozřejmě ze segmentu predátorů se jedná pouze o výběr subjektů, které se podařilo zmapovat. Oproti minulým ročníkům NBÚ hodnotí výrazně méně subjektů. Je to dáno jednak tím, že věřitelé v šedé zóně ubývají (což přičítáme přípravou trhu na nový zákon o spotřebitelském úvěru) a také tím, že je oproti minulým rokům průhlednější struktura, kdo je skutečným poskytovatelem, což eliminovalo některé dříve hodnocené subjekty, které byly pouze poskytovateli nebo dokonce jen jinou webovou stránkou stejného poskytovatele. V tomto ročníku také stále nezařazujeme do hodnocení peer to peer úvěry, které jsou novou službou s krátkou historií.

3.3.1 Konstrukce Navigátora

Navigátor se skládá ze tří částí, které reflektují výše uvedené klíčové charakteristiky definice bezpečného úvěru:

- 1) potenciální věřitel (nabídková strana),
- 2) ex-ante parametry úvěru (produktový design),
- 3) ex-post parametry úvěru (důsledky při nesplácení úvěru).

Navigátor 2016 nejprve roztřídí hodnocené subjekty do 2 kategorií podle bezpečnosti. Pro zařazení do nejvyšší kategorie – bezpečný věřitel musí splnit subjekt nutné podmínky. Byly vybrány takové podmínky, jejichž splnění považujeme za nutné pro to, aby mohl být věřitel považován jako bezpečný. Jedná se o následující podmínky:

- Subjekt je registrován v úvěrovém registru (SOLUS či Czech Credit Bureau)
- Věřitel nabízí formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru
- Subjekt je buď pod kontrolou ČNB nebo je členem ČLFA.

Zbývající subjekty, které nesplní podmínky pro zařazení do kategorie bezpečný věřitel, obvykle nejsou bezpečné a je lepší se jim raději vyhnout. Tuto kategorii budeme označovat za úvěrové predátory.

NBÚ 2016 však nadále jako v předchozích ročnících zachovává bodové hodnocení jednotlivých poskytovatelů úvěru, které poslouží především jako ohodnocení kvality věřitelů v rámci jednotlivých skupin. Stejná metodika hodnocení pro obě 2 skupiny poskytovatelů úvěru zajistí i vzájemnou porovnatelnost napříč skupinami.

Hodnota NBÚ se spočítá jako vážený průměr jednotlivých kritérií, tj.:

$$\text{NBÚ} = 40\% \times \text{PV} + 30\% \times \text{APÚ} + 30\% \times \text{PPÚ}$$

kde

NBÚ = Navigátor bezpečného úvěru,

PV = potenciální věřitel,

APÚ = ex-ante parametry úvěru,

PPÚ = ex-post parametry úvěru.

Maximum NBÚ je 10 bodů, přičemž 10 bodů bude maximum i pro dílčí kritéria PV, APÚ a PPÚ (tato kritéria budou následně také váženým průměrem dalších dílčích kritérií). Následně bude možno porovnat jednotlivé věřitele v rámci skupin. Obecně platí, že čím vyšší hodnota NBÚ, tím vyšší rating resp. kvalita věřitele.

3.3.2 Potenciální věřitel (nabídková strana)

První část indexu NBÚ se týká ratingu potenciálního věřitele dlužníka, který uvažuje o úvěru. V rámci této kategorie jsou uvažována tři následující dílčí kritéria:

- 1) rating věřitelů podle stupně kontroly,
- 2) rating věřitelů podle registrace v úvěrových registrech,
- 3) rating věřitelů podle požadovaných informací pro poskytnutí úvěru.

Zatímco první kritérium je externí a odpovídá institucionálnímu rámci potenciálního věřitele, druhé kritérium se týká množství informací požadovaných věřitelem před poskytnutím úvěru.

3.3.2.1 Rating věřitelů podle stupně kontroly

Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů se dají rozdělit do čtyř základních skupin podle stupně kontroly ze strany dozorového orgánu:

- 1) silný stupeň kontroly – subjekty pod dohledem České národní banky (ČNB) a auditovány TOP auditorskou společností,
- 2) střední stupeň kontroly – subjekty v ČLFA (zároveň mimo dohled ČNB) a auditovány TOP auditorskou společností,
- 3) slabý stupeň kontroly – další subjekty (relativně transparentní věřitel),
- 4) minimální stupeň kontroly – další subjekty (netransparentní věřitel).

Toto rozdělení je důležité z pohledu potenciálního dlužníka, neboť obecně platí, že aktivity subjektů pod kontrolou regulačního orgánu (například spadající pod dohled ČNB) jsou důsledně monitorovány. Existuje u nich tudíž menší riziko nekalých praktik než u subjektů mimo regulaci a dozor. Teoreticky je pro dlužníka nejrizikovější poskytovatel půjčky, který stojí mimo ČLFA, protože není de facto vůbec regulován, ani není povinen dodržovat etické zásady ČLFA. Z toho také vyplývá relativně malá transparentnost těchto firem a související nekalé půjčování.

Subjekty pod dohledem ČNB	Subjekty mimo dohled ČNB
• Přísná právní úprava (licence, regulace, dohled)	• De facto žádná právní úprava – volná živnost (od 1. 1. 2011 vázaná živost)
• Kontrola a dohled ČNB	• kontrola max. ČOI, živnostenský úřad
• Striktní pravidla pro poskytování úvěru	• Vyšší flexibilita
• Nízká rizikovost pro obě strany	• Často problematické podmínky
	• Existence podvodných společností (mimo ČLFA)

Zdroj: Autoři podle PORADNY PŘI FINANČNÍ TÍSNĚ, o.p.s.

Subjekty se silným stupněm kontroly

První skupinu poskytovatelů úvěru, která se vyznačuje silným stupněm kontroly, tvoří subjekty podléhající regulaci a dohledu ČNB. Jak jsme již uvedli, tyto subjekty by měly být z povahy věci nejvíce transparentní a „férové“. K 15. 11. 2016 v ČR působilo 85 takovýchto subjektů, z toho 44 bank a poboček zahraničních bank, 11 družstevních záložen a 30 platebních institucí (jejich kompletní seznam ukazuje Tabulka 5 v Apendixu).

Subjekty se středním stupněm kontroly

Druhou skupinu podléhající střednímu stupni kontroly tvoří nebankovní zprostředkovatelé, které jsou členy v ČLFA a zároveň mají TOP auditora. Počet členů ČLFA poskytujících spotřebitelské úvěry činil k 15. 11. 2016 celkem 17 (jejich kompletní seznam ukazuje Tabulka 6 v Apendixu). Členové této asociace jsou povinni řídit se Kodexem jednání členů ČLFA a Memorandem ČLFA k ochraně spotřebitele při

poskytování spotřebitelských úvěrů, což by mělo být určitou garancí jejich férového chování vůči jejich konkurentům i dlužníkům.

BOX: S novou legislativou nové podmínky

V případě přijetí návrhu nové legislativy, která se zabývá úvěrovými produkty, dojde k výraznému narovnání trhu - existovat a na právním rámci fungovat budou jen ty společnosti, které získají licenci od České národní banky a zaplatí požadovanou kauci. To trh spotřebitelských úvěrů výrazně zjednoduší a zprůhlední. Dle prof. Mejstříka bude mít nová legislativa zcela zásadní dopad na trh spotřebitelských úvěrů: „Přijatá legislativa bude mít zásadní dopad na trh spotřebitelských úvěrů. Hlavní vliv bude mít licencování poskytovatelů spotřebitelských úvěrů Českou národní bankou a povinnost minimálně 20 mil. Kč vlastního kapitálu. Výše kapitálu by navíc měla odpovídat minimálně 5 % výše nesplacených úvěrů. To bezesporu výrazně omezí počet poskytovatelů z dnešních tisíců na počet do stovky subjektů. Konečně to přinese efektivní kontrolu poskytovatelů úvěrů, což doteď Česká obchodní inspekce neměla šanci kapacitně zvládnout. Nová legislativa tak určitě povede ke zvýšení bezpečnosti pro dlužníky. Otázkou je, co se stane s rizikovou částí trhu, kde spotřebitelé na bezpečný úvěr nedosáhnou a obrátí se na méně bezpečné subjekty, které jejich situace zneužívají.“

Subjekty se slabým stupněm kontroly (málo transparentní věřitelé)

Třetí a málo transparentní skupinou poskytovatelů úvěrů jsou zprostředkovatelé mimo ČLFA, kteří nepodléhají žádné regulaci a kontrole, nemusí dodržovat žádné etické kodexy, a tudíž jsou z pohledu klientů rizikovější než předchozí dva typy subjektů. Aby subjekt splnil kritéria pro zařazení do této skupiny, musí splnit všechna následující kritéria:

- 1) odpovědné osoby věřitele jsou uvedeny v Obchodním rejstříku,
- 2) věřitel nenabízí další přidružené aktivity (například konsolidace půjček),
- 3) věřitel má webové stránky, kde uvádí existující osoby respektive existující kontakt.

Bohužel je obtížné odhadnout počet těchto subjektů (a též počet subjektů v následující skupině), podle expertních odhadů se jedná včetně zprostředkovatelů o desetitisíce a tvoří proto nedílnou součást trhu se spotřebitelskými úvěry. Nicméně je velmi obtížné tento segment trhu zmapovat.

Subjekty s minimálním stupněm kontroly (netransparentní věřitelé)

Do této skupiny patří všichni ostatní věřitelé, kteří nespádají do výše uvedených kategorií, jejich veřejná kontrola je minimální a transparentnost nejnižší.

3.3.2.2. Rating věřitelů podle registrace v úvěrových registrech

Druhým kritériem je registrace věřitele v úvěrovém registru, což a priori implikuje zodpovědné úvěrování ze strany věřitele resp. jeho vyšší transparentnost. Když věřitel není přímo členem registru, lze to vykládat i tak, že o sobě něco tají (například by z

registru mohlo být zřejmé, že věřitel má vysoký podíl nesplacených úvěrů). V České republice existují dva hlavní bankovní a nebankovní úvěrové registry:

- 1) CCB – Czech Credit Bureau, a.s. („CCB“, <http://www.creditbureau.cz>)
- 2) SOLUS, zájmové sdružení právnických osob („SOLUS“, <https://www.solus.cz>)

V rámci Navigátora rozlišujeme tři typy věřitelských společností:

- 3) Věřitel registrován v CCB a zároveň v SOLUSu,
- 4) Věřitel registrován v CCB nebo SOLUSu,
- 5) Věřitel neregistrován v registrech.

Pro rating podle registrace v úvěrovém registru však nestačí pouhá registrace, ale subjekt musí registr aktivně využívat. Např. členové SOLUS musí dodržovat Etický Kodex, který aktivní využívání informací z registru předpokládá. Nebude-li zpracovatelem zjištěn opak, předpokládá se, že registrovaný subjekt registr aktivně využívá. Ačkoli v současné době někteří poskytovatelé úvěrů do různých registrů vstupují, bez jejich faktického používání se jedná jen o marketingový tah bez dopadu na bezpečí spotřebitelů - je tedy nejen třeba v registrech být, ale také se aktivně ptát na úvěrovou minulost žadatelů o úvěry.

3.3.2.3. Rating věřitelů podle dalších charakteristik získaných od klienta

Třetí charakteristika věřitele se týká potenciálního věřitele z pohledu klienta a poskytnutí relevantních informací. Do Navigátora jsme zařadili následující otázky:

- 1) Požaduje věřitel potvrzení o výši příjmu potenciálního dlužníka?
- 2) Slibuje věřitel poskytnutí půjčky bez nahlížení do registru?

Je vhodné zdůraznit, že podle §9 odst. (1) Zákona o spotřebitelském úvěru má věřitel povinnost s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, tj. opačné chování je protizákonné. Podobně by měl věřitel při hodnocení bonity klienta využívat klientských databází. Nicméně tyto požadavky nejsou vždy některými věřiteli dodržovány (zejména subjekty se slabým či minimální stupněm kontroly).

3.3.3 Ex-ante parametry úvěru (produktový design)

Spotřebitelský úvěr lze definovat několika způsoby. Například podle §1 Zákona č. 321/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se spotřebitelským úvěrem rozumí poskytnutí peněžních prostředků nebo odložená platba, například ve formě úvěru, půjčky nebo koupě najaté věci, za které je spotřebitel povinen platit. Asociace ČLFA například rozlišuje tři základní typy spotřebitelských úvěrů: osobní půjčky, revolvingové úvěry (úvěrová karta) a financování v místě prodeje. Tyto kategorie je možno dále dělit například podle účelu úvěru (elektronika, dovolená, auto a jiné).

Alternativně lze podle ČLFA spotřebitelské úvěrové produkty rozdělit na 3 základní typy:

- 1) úvěr bezúčelový (úvěr poskytovaný klientovi převodem na jeho bankovní účet či výplatou v hotovosti, přičemž klient poskytovateli nedokládá účel použití úvěru).
- 2) úvěr účelový (úvěr určený zejména k úhradě ceny zboží či služeb přímo v místě jejich prodeje, může být však poskytnut rovněž za účelem realizace jiných záměrů klienta (např. rekonstrukce bytu či úvěr poskytovaný na úhradu dřívějších klientových závazků u jiných věřitelů).
- 3) úvěrová karta (někdy označovaný jako revolvingový úvěr, klientovi je poskytnut úvěrový rámec, z něhož je možno čerpat peněžní prostředky prostřednictvím úvěrové karty).

3.3.3.1. Modelové úvěry

V rámci naší analýzy se zaměříme pouze na první typ úvěru, tj. bezúčelový hotovostní úvěr poskytnutý bezhotovostně. Parametry modelového úvěru budou na částku 30 000 Kč se splatností 1 rok (blíže viz Tabulka 7 v Apendixu) a na částku 100 000 Kč se splatností 5 let (viz Tabulka 8 v Apendixu), což má dvě základní výhody. Za prvé, dojde ke standardizaci zkoumaných produktů, které jsou rozšířeny na českém trhu. Za druhé, data jsou relativně dostupná pro oba typy úvěru. V případě, že se nepodaří zjistit informace o daném věřiteli, je učiněn odhad na základě dat referenční skupiny věřitelů.

Tabulka 1: Základní parametry modelových úvěrů na 30 tis. Kč a 100 tis. Kč

Parametr	Modelový příklad 1	Modelový příklad 2
Druh spotřebitelského úvěru	Bezúčelový úvěr	Bezúčelový úvěr
Celková výše spotřebitelského úvěru	30 000 Kč	100 000 Kč
Splatnost	12 měsíců	60 měsíců

Zdroj: Autoři

3.3.3.2. Parametry úvěru

Důležitost jednotlivých parametrů není v odborné literatuře jednotná. Důležitá část produktového designu je samozřejmě cena, kolik spotřebitel za půjčku zaplatí. Důležitými parametry, které ovlivňují cenu i rizikovost jsou např. zajištění úvěru, možnost pojištění atd.

Níže pro informaci uvádíme důležité parametry podle různých zdrojů: Index predátorského úvěrování, Evropské komise (2009), britský server Money Advice a australský server Moneysmart. Tyto parametry jsme následně srovnali s informacemi uváděnými ve Formuláři pro standardní informace o spotřebitelském úvěru.

3.3.3.3 Příklady důležitých parametrů úvěru z pohledu spotřebitele

Index etického úvěrování

Index etického úvěrování byl vydáván neziskovou organizací Člověk v tísni. Dnes se již Index etického úvěrování nevydává. Cíle Indexu byly podobné jako cíle NBÚ. Pomocí

indexu byly měřeny pouze nebankovní subjekty a orientace byla i na „měkké“ parametry úvěru jako délka smluvních podmínek nebo využívání služeb advokátní kanceláře. V posledním ročníku (v roce 2012) se Index skládal z následujících parametrů:

- 1) délka smluvních podmínek,
- 2) cena produktu, tedy kolik spotřebitel celkem přeplatí proti jistině,
- 3) výše sankcí, které spotřebiteli hrozí při porušení smluvní povinnosti,
- 4) využívání úpravy úroků z prodlení nad rámec občanského zákoníku,
- 5) využívání institutu rozhodčí doložky,
- 6) smluvní úprava započítávání příchozích plateb,
- 7) využívání zajišťovacích titulů (směnky, exekutorské zápisy, dohody o srážkách ze mzdy),
- 8) neslučování více žalob vůči jednomu dlužníkovi,
- 9) započítání nákladů advokátů při soudním, resp. rozhodčím řízení.

Moneysmart (<http://www.moneysmart.gov.au>)

- 1) výše úvěru,
- 2) úroková sazba (fixní/variabilní), poplatky a sankce,
- 3) roční procentní sazba nákladů (RPSN),
- 4) průběh splácení úvěru,
- 5) doba splatnosti úvěru.

Formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru

- 1) Popis základních vlastností spotřebitelského úvěru
- 1) celková výše spotřebitelského úvěru,
- 2) doba trvání spotřebitelského úvěru,
- 3) splátky a případně způsob rozdělení splátek,
- 4) celková částka, kterou je třeba zaplatit,
- 5) nevedou-li splátky k okamžitému umořování jistiny, informaci o této skutečnosti.

Náklady spotřebitelského úvěru

- 1) úroková sazba nebo případně různé úrokové sazby, které se na smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, vztahují,
- 2) RPSN,
- 3) pokud je pro získání spotřebitelského úvěru nebo pro jeho získání za nabízených podmínek nezbytné uzavřít pojištění úvěru nebo smlouvu o jiné doplňkové službě,
- 4) související náklady,
- 5) zda se vyžaduje vedení jednoho nebo více účtů zaznamenávajících platební transakce a čerpání,
- 6) veškeré případné další náklady vyplývající ze smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr,
- 7) podmínky, za nichž lze výše uvedené náklady související se smlouvou, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, změnit,
- 8) případná povinnost zaplatit notářské poplatky,
- 9) náklady v případě opožděných plateb.

Další důležité právní aspekty

- 1) právo na odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr,
- 2) předčasné splacení,
- 3) náklady na předčasné splacení,
- 4) vyhledávání v databázi,
- 5) právo na návrh smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr,
- 6) v případě poskytnutí informací před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, nebo před návrhem na uzavření této smlouvy doba, po kterou je věřitel vázán těmito informacemi.

Dodatečné informace, které mají být poskytnuty v případě uvádění finančních služeb na trh na dálku

- 1) výkon práva na odstoupení od této smlouvy,
- 2) právo státu, podle nějž postupuje věřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr,
- 3) doložka o právu rozhodném pro smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr a/nebo příslušném soudu,
- 4) užívání jazyků,
- 5) existence mechanismu mimosoudního urovnávání sporů a prostředků nápravy a přístup k němu.

3.3.4 Kritéria pro Navigátora 2016

Při výběru kritérií jsme vycházeli ze dvou základních premis: relevantnost daného ukazatele a jeho relativní jednoduchá kvantifikace. Parametry produktu, které souvisí s nesplácením úvěru (pokuty, sankce apod.) však řadíme do ex-post parametrů úvěru.

Vybrané ex-ante parametry úvěru jsou následující:

- 1) Jaká je cena produktu (celková částka, kterou je třeba zaplatit)?
- 2) Jaká je RPSN (%)?
- 3) Nabízí věřitel formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru?
- 4) Existuje možnost pojištění?
- 5) Využívá věřitel zajištění/zástavu?
- 6) Hradí spotřebitel v době zákonné lhůty, kdy lze úvěr vrátit poplatky či úroky

3.3.4.1 Jaká je cena produktu (celková částka, kterou je třeba zaplatit)?

Průměrná cena produktu byla spočítána jako průměr z cen produktu zkoumaných subjektů pod dohledem ČNB a členy ČLFA s vyloučením horních i dolních 5 % vzorku. Nadprůměrná cena byla vypočtena jako průměr + X Kč, podprůměrná cena byla spočítána jako průměrná cena - X Kč (proměnná X bude následně zvolena podle dosažených výsledků³). Bonusy za řádné splácení počítáme poloviční váhou⁴.

³ Bude odpovídat přibližně 0,43 násobku směrodatné odchylky výběru za předpokladu normálního rozdělení cen vzorku, aby bezpeční poskytovatelé byly rozřazeni do 3 přibližně stejně velkých skupin.

3.3.4.2. Jaká je RPSN (%)?

Průměrná RPSN byla podobně jako průměrná cena produktu spočítána jako průměr z RPSN zkoumaných subjektů pod dohledem ČNB a členy ČLFA s vyloučením horních i dolních 5 % vzorku. Nadprůměrná RPSN byla vypočtena jako průměr + Y%, podprůměrná RPSN byla spočítána jako průměrná cena - Y% (proměnná Y bude následně zvolena podle dosažených výsledků). Bonusy za řádné splácení počítáme poloviční váhou.

3.3.4.3. Nabízí věřitel formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru?

Je třeba zdůraznit, že podle §5 odst. (1) Zákona o spotřebitelském úvěru má věřitel povinnost poskytnout spotřebiteli v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat relevantní informace před uzavřením smlouvy. V případě, že tomu tak není, takovýto úvěr by měl být úročen diskontní sazbou ČNB. Nicméně tyto informace dlužníci ne vždy získají (zejména u věřitelů se slabou či minimální kontrolou).

3.3.4.4. Existuje možnost pojištění?

Možnost pojištění nesplácení úvěru snižuje negativní důsledky nesplácení pro dlužníka, proto byla tato proměnná zařazena jako jedno z kritérií Navigátora.

3.3.4.5. Využívá věřitel nějakou formu zajištění?

Zajištění pomocí směnky bylo zákonem zakázáno, avšak věřitel může nadále vyžadovat zajištění úvěru jinou formou než smenkou. Například, vyžaduje-li věřitel u úvěru zajištění nemovitostí, je takový úvěr de facto jiný produkt, protože představuje nižší riziko pro věřitele a naopak větší náklady pro spotřebitele, který se dostane do problémů se splácením.

3.3.4.6. Hradí spotřebitel v době zákonné lhůty, kdy lze úvěr vrátit poplatky či úroky?

Poplatky a úroky již sice jsou započítány v parametru celkové ceny a RPSN, nicméně v případě, kdy klient využije práva do 14 dní od smlouvy odstoupit, tak mají poskytovatelé různé přístupy ke klientovi ohledně účtování poplatků, popřípadě i úroků za dobu, kdy v zákonné lhůtě klient prostředky držel.

3.3.5 Ex-post parametry úvěru

Kritéria v rámci kategorie ex-post parametry úvěrů se snaží hodnotit parametry úvěru a věřitele v případě nesplácení úvěru. Konkrétně se jedná o 5 následujících kritérií:

⁴ Za bonusy při řádném splácení je věřitel po zásluze oceněn, nicméně nelze cenu po slevě počítat stejně jako cenu, která není nijak podmíněná. Alternativou je počítat cenu po slevě, ale slevu, o kterou klient přijde při zpoždění se splácením připočítat k sankcím. Vzhledem ke konstrukci NBÚ, kde jsou kritéria hodnocena kategorizací by při této metodě mohly být poškozeny subjekty, které mají dostatečně nízkou cenu pro zařazení do nejlepší kategorie i bez slevy a ještě poskytují slevu. Započítání slevy by takovému subjektu v kategorii cena nepomohlo a naopak by mu mohlo přihoršit v kategorii sankcí. Proto volíme tuto kompromisní možnost započítání slev.

- 1) Hodnocení věřitelů podle četnosti u zadlužených klientů Asociace občanských poraden,
- 2) Rozhodčí doložka ve smlouvě,
- 3) Může klient odložit, změnit výši či datum splátky?
- 4) Výše nákladů při prodlení,
- 5) Jakým způsobem se započítává splátka (nejdříve na jistinu, úrok, sankce)?
- 6) Výše náhrady nákladů při předčasném splacení úvěru.
- 7) Nabízí věřitel systémové řešení při problémech klienta se splácením?
- 8) Informuje společnost klienta o neuhrazení splátky v termínu před tím, než započítá sankci?

3.3.5.1. Rating věřitelů podle nejčastějších věřitelů uvedených klienty Asociace občanských poraden

Další z možností, jak ohodnotit potenciálního věřitele, je i počet klientů, kteří se po poskytnutí úvěru dostali do problému se splácením. Určitým vodítkem například může být počet klientů, kteří se při řešení svých dluhů rozhodli obrátit na externí pomoc. S ohledem na nedostatek dostupných dat pro jednoduchost budeme počítat v Navigátoru s četností věřitelů u klientů, kteří se v roce 2015 obrátili s žádostí o radu na Asociaci občanských poraden (AOP) v Praze a Ostravě. Ačkoliv lze namítnout, že nejčastější věřitelé poskytují i absolutně nejvíce úvěrů v daném regionu, stále se jedná o ukazatel s vypovídací hodnotou. Jednotlivým věřitelům následně znormujeme jejich četnost výskytu podle jejich tržního podílu v počtu poskytnutých úvěrů, tj. podobně jako u výpočtů uvedených výše.

3.3.5.2 Rozhodčí doložka ve smlouvě

Dalším kritériem je používání rozhodčích doložek u spotřebitelských smluv. Obecně se má za to, že rozhodčí doložka je obvykle v neprospěch dlužníka, zejména s ohledem na způsob jmenování rozhodců ze strany věřitele a jejich rozhodování. Většina bezpečných poskytovatelů spotřebitelských úvěrů již rozhodčí doložky ve smlouvě nepoužívá nebo alespoň klientovi umožňuje rozhodčí doložku odmítnout.

3.3.5.3 Může klient odložit, změnit výši či datum splátky?

V NBÚ 2015 bylo toto kritérium zařazeno nově, protože někteří věřitelé začali nabízet možnost odložit splátku nebo změnit její výši či změnit datum splátky. Tato produktová inovace samozřejmě snižuje riziko nesplacení úvěru, protože zaručuje klientovi vyšší flexibilitu při splácení. Zároveň i snižuje náklady v případě, že se klient dostane do problémů se splácením, protože mu jsou později započítávány sankce a pokuty.

3.3.5.4 Výše nákladů při prodlení

Kritérium využití úpravy úroku z prodlení nad zákonný limit bylo pro NBÚ zrušeno, protože věřitelé nepřiznávají porušování zákona a zároveň je toto kritérium obcházeno jinými formami poplatku, než je úrok z prodlení. Je však nadále relevantní měřit celkovou výši nákladů, které klient musí zaplatit v případě, že se dostane do prodlení se splácením. V NBÚ je rozlišováno, zda se jedná o věřitele s nadprůměrně vysokými sankcemi (průměr bude vypočítán ze skupiny věřitelů bez subjektů s extrémně vysokými náklady při prodlení a bez subjektů u kterých nebude možné získat potřebná data), o věřitele s průměrnými nebo o věřitele s podprůměrně vysokými sankcemi. Výše nákladů klienta na sankce bude hodnoceno na modelových příkladech půjček na 30 tis. Kč a 100 tis. Kč, přičemž do nákladů se budou počítat všechny typy nákladů (úrok z prodlení, jednorázové sankce, upomínky atd.). V potaz budou brány dodatečné náklady po 30, respektive 90 dnech nesplacení.

3.3.5.5 Jakým způsobem se započítává splátka (nejdříve na jistinu, úrok, sankce)?

V případě, že se klient dostane do problémů se splácením, ale je schopen splácet se zpožděním, je důležité jakým způsobem se započítávají splátky. Pokud se započítávají nejdříve na sankce a pak teprve na splacení úroku a jistiny, teoreticky může být splacení dluhu nekonečné. Pro klienta je nejlepší pokud se splátky započítávají v pořadí jistina – úrok – sankce, naopak nejhorší je pořadí sankce – úrok – jistina. Věřitele řadíme do 3 kategorií podle způsobu započítání splátky. Řazení je provedeno následujícím způsobem:

varianta	zařazení
jistina - úrok - sankce	5.4.1 - příznivá
jistina - sankce - úrok	5.4.2 - střední
úrok - jistina - sankce	5.4.2 - střední
úrok - sankce - jistina	5.4.3 - nepříznivá
sankce - jistina - úrok	5.4.3 - nepříznivá
sankce - úrok - jistina	5.4.3 - nepříznivá

3.3.5.6 Výše náhrady nákladů při předčasném splacení úvěru

Maximální výše náhrady nákladů při předčasném splacení úvěru do 1 % z předčasně splacené části, přesahuje-li doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem spotřebitelského úvěru jeden rok 1 rok, resp. 0,5 % při úvěru se splatností do 1 roku, je upravena v §15 odst. (3) Zákona o spotřebitelském úvěru, což by měli pochopitelně věřitelé dodržovat, ale vždy tomu tak být nemusí. Pro Navigátor rozlišuje mezi subjekty, které si účtují poplatky a úroky za předčasné splacení a těmi které je neúčtují či účtují jen jednu z těchto položek.

3.3.5.7 Nabízí věřitel systémové řešení při problémech klienta se splácením?

NBÚ 2016 oceňuje věřitele za jeho přístup k dlužníkům v případě, že se dostane do problému se splácením, proto v hodnocení bonifikuje ty věřitele, které dlužníkům nabízejí systémové řešení při problémech se splácením.

3.3.5.8 Informuje společnost klienta o neuhrazení splátky v termínu před tím, než započítá sankci?

Ne všechny společnosti upozorňují klienta, že mu bude započítána sankce. U některých klientů se může stát, že se opozdí se splátkou z nedbalosti nebo si nejsou plně vědomi mechanismu započítávání sankcí. NBÚ 2016 v tomto ročníku oceňuje věřitele, kterému jde o to, aby dlužník řádně platil namísto účtování sankcí bez upozornění.

3.3.6 Žadatelé o úvěr (poptávková strana)

Třetí charakteristikou bezpečného úvěru je poptávková strana úvěrového vztahu, tj. charakteristika žadatelů o úvěr, kteří by se dali rozčlenit podle různých kritérií, například: Potenciální dlužníci (bez úvěru) nebo stávající dlužníci. V rámci naší analýzy nebude charakteristika resp. bonita žadatele zahrnuta, index NBÚ pro něj bude spíše určitým vodítkem.

3.3.7 Nástin výpočtu hodnoty Navigátora

Hodnota Navigátora je vážený průměr 18 dílčích kritérií, přičemž váhy byly stanoveny dle expertního odhadu a na expertního odhadu a na základě statistických metod. Následující tabulky uvádí názorný příklad výpočtu hodnoty příklad výpočtu hodnoty Navigátora pro hotovostní úvěr na 30 000 Kč se splatností 12 měsíců (

měsíců (

Tabulka 2) a na 100 000 Kč se splatností 60 měsíců (Tabulka 3).

Tabulka 2: Příklad výpočtu NBÚ pro hotovostní bezúčelový úvěr na 30 000 Kč se splatností 1 rok

1. Výsledná hodnota NBÚ		Hodnota	Max.			
Navigátor bezpečného úvěru		8,10	10,00			
2. Výpočet NBÚ						
		Váha	Hodnota	Vážená hodnota		
2.1	Potenciální věřitel	PV	40%	9,00	3,60	
2.2	Ex-ante parametry úvěru	APÚ	30%	7,50	2,25	
2.3	Ex-post parametry úvěru	PPÚ	30%	7,50	2,25	
Vážená hodnota celkem (kontrola)				8,10		
3. Výpočet parametru PV (potenciální věřitel)					Body	Max.
Celková hodnota PV					9,00	10,00
3.1 Rating věřitelů podle stupně kontroly					4,00	4,00
3.1.1	Nejvyšší stupeň kontroly (dohled ČNB a TOP auditor)				X	4,00
3.1.2	Střední stupeň kontroly (členství v ČLFA a TOP auditor)					2,00
3.1.3	Slabý stupeň kontroly (relativně transparentní věřitel)					1,00
3.1.3.1	Jsou odpovědné osoby věřitele uvedeny v Obchodním rejstříku?					
	ANO					
	NE					
3.1.3.2	Nabízí věřitel i další přidružené aktivity (např. oddlužení a konsolidace půjček)?					
	ANO					
	NE					
3.1.3.3	Má věřitel webovské stránky se základními kontaktními údaji pro sjednání úvěru a získání informací?					
	ANO					
	NE					
3.1.4	Minimální stupeň kontroly (netransparentní věřitel)					0,00
3.2 Rating věřitelů podle členství v registrech					4,00	4,00
3.2.1	Členství v SOLUS i CCB				X	4,00
3.2.2	Členství v SOLUS nebo CCB					2,00
3.2.3	Žádné členství					0,00
3.3. Slíbují věřitel poskytnutí půjčky bez nahlášení do registru?					1,00	1,00
	ANO					0,00
	NE				X	1,00
3.4. Požaduje věřitel potvrzení o výši příjmu potenciálního dlužníka?					0,00	1,00
	ANO					1,00
	NE				X	0,00
4. Výpočet parametru APÚ (ex-ante parametry úvěru)					Body	Max.
Celková hodnota APÚ					7,50	10,00
4.1 Cena produktu (celková částka, kterou je třeba zaplatit)					1,50	3,00
4.1.1	< průměr - X Kč					3,00
4.1.2	průměr - X Kč - průměr + X Kč				X	1,50
4.1.3	> průměr + X Kč					0,00
4.2 RPSN					1,00	2,00
4.2.1	< průměr - Y %					2,00
4.2.2	průměr - Y % - průměr + Y %				X	1,00
4.2.3	> průměr + Y %					0,00
4.3 Nabízí věřitel formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru?					2,00	2,00
4.3.1	ANO				X	2,00
4.3.2	NE					0,00
4.4 Možnost pojištění					1,00	1,00
4.4.1	ANO				X	1,00
4.4.2	NE					0,00
4.5 Hradí spotřebitel v době zákonné lhůty, kdy lze úvěr vrátit poplatky či úroky					1,00	1,00
4.5.1	ANO					0,00
4.5.2	NE				X	1,00
4.6 Zajištění/zástava					1,00	1,00
4.6.1	ANO					0,00
4.6.2	NE				X	1,00
5. Výpočet parametru PPÚ (ex-post parametry úvěru)					Body	Max.
Celková hodnota PPÚ					7,50	10,00
5.1 Hodnocení věřitelů podle četnosti u zadlužených klientů AOP					1,00	2,00
5.1.1	Nízká četnost					2,00
5.1.2	Střední četnost				X	1,00
5.1.3	Vysoká četnost					0,00
5.2 Obsahuje smlouva rozhodčí doložku?					1,00	1,00
5.2.1	ANO					0,00
5.2.2	NE				X	1,00
5.3 Může klient využít některou z těchto služeb?					2,00	2,00
5.3.1.	odklad splátky				X	0,67
5.3.2.	změna výše splátky				X	0,67
5.3.3.	změna data splátky				X	0,67
5.4 Útuje věřitel náhrady nákladů při prodlení se splátkou					1,00	2,00
5.4.1	neútuje nebo jsou nízké					2,00
5.4.2	náklady jsou průměrné				X	1,00
5.4.3	náklady jsou vysoké					0,00
5.5 Způsob započítání splátky					1,00	1,00
5.5.1	příznivá varianta				X	1,00
5.5.2	střední varianta					0,50
5.5.3	nepříznivá varianta					0,00
5.6 Útuje věřitel náhrady nákladů při předčasném splacení					0,50	1,00
5.6.1	ANO, poplatky i úroky					0,00
5.6.2	ANO, poplatky, nebo úroky				X	0,50
5.6.3	NE					1,00
5.7 Nabízí věřitel systémové řešení při problémech klienta se splácením?					0,50	0,50
5.7.1	ANO				X	0,50
5.7.2	NE					0,00
5.8 Informuje společnost klienta o neuhrazení splátky v termínu před tím, než započítá sankci?					0,50	0,50
5.8.1	ANO				X	0,50
5.8.2	NE					0,00

Zdroj: Autoři⁵

Tabulka 3: Příklad výpočtu NBÚ pro hotovostní bezúčelový úvěr na 100 000 Kč se splatností 5 let

⁵ Česká spořitelna získala plný počet bodů za účast v úvěrových registrech, protože je součástí Bankovního registru klientských informací (BRKI) CCB a přestože není součástí Solusu, tak prokázala, že individuálními smlouvami s mobilními operátory, energetickými společnostmi apod. mají téměř ze 100 % pokryty informace o kreditní historii klientů, které nabízí Solus nad rámec informací, které poskytuje BRKI.

1. Výsledná hodnota NBÚ		Hodnota	Max.	
Navigátor bezpečného úvěru		8,10	10,00	
2. Výpočet NBÚ				
		Váha	Hodnota	Vážená hodnota
2.1	Potenciální věřitel	PV	40%	9,00
2.2	Ex-ante parametry úvěru	APÚ	30%	7,50
2.3	Ex-post parametry úvěru	PPÚ	30%	7,50
Vážená hodnota celkem (kontrola)				8,10
3. Výpočet parametru PV (potenciální věřitel)				Body
Celková hodnota PV				9,00
3.1 Rating věřitelů podle stupně kontroly				4,00
3.1.1	Nejvyšší stupeň kontroly (dohled ČNB a TOP auditor)			X
3.1.2	Střední stupeň kontroly (členství v ČLFA a TOP auditor)			
3.1.3	Slabý stupeň kontroly (relativně transparentní věřitel)			
3.1.3.1	Jsou odpovědné osoby věřitele uvedeny v Obchodním rejstříku?			
	ANO			
	NE			
3.1.3.2	Nabízí věřitel i další přidružené aktivity (např. oddlužení a konsolidace půjček)?			
	ANO			
	NE			
3.1.3.3	Má věřitel webovské stránky se základními kontaktními údaji pro sjednání úvěru a získání informací?			
	ANO			
	NE			
3.1.4	Minimální stupeň kontroly (netransparentní věřitel)			
3.2	Rating věřitelů podle členství v registrech			4,00
3.2.1	Členství v SOLUS i CCB			X
3.2.2	Členství v SOLUS nebo CCB			
3.2.3	Žádné členství			
3.3.	Slibuje věřitel poskytnutí půjčky bez nahlížení do registru?			1,00
	ANO			
	NE			X
3.4.	Požaduje věřitel potvrzení o výši příjmu potenciálního dlužníka?			0,00
	ANO			
	NE			X
4. Výpočet parametru APÚ (ex-ante parametry úvěru)				Body
Celková hodnota APÚ				7,50
4.1	Cena produktu (celková částka, kterou je třeba zaplatit)			1,50
4.1.1	< průměr - X Kč			
4.1.2	průměr - X Kč - průměr + X Kč			X
4.1.3	> průměr + X Kč			
4.2	RPSN			1,00
4.2.1	< průměr - Y %			
4.2.2	průměr - Y % - průměr + Y %			X
4.2.3	> průměr + Y %			
4.3	Nabízí věřitel formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru?			2,00
4.3.1	ANO			X
4.3.2	NE			
4.4	Možnost pojištění			1,00
4.4.1	ANO			X
4.4.2	NE			
4.5	Hradí spotřebitel v době zákonné lhůty, kdy lze úvěr vrátit poplatky či úroky			1,00
4.5.1	ANO			
4.5.2	NE			X
4.6	Zajištění/zástava			1,00
4.6.1	ANO			
4.6.2	NE			X
5. Výpočet parametru PPÚ (ex-post parametry úvěru)				Body
Celková hodnota PPÚ				7,50
5.1	Hodnocení věřitelů podle četnosti u zadlužených klientů AOP			1,00
5.1.1	Nízká četnost			
5.1.2	Střední četnost			X
5.1.3	Vysoká četnost			
5.2	Obsahuje smlouva rozhodčí doložku?			1,00
5.2.1	ANO			
5.2.2	NE			X
5.3	Může klient využít některou z těchto služeb?			2,00
5.3.1.	odklad splátky			X
5.3.2.	změna výše splátky			X
5.3.3.	změna data splátky			X
5.4	Účtuje věřitel náhrady nákladů při prodloužení se splátkou			1,00
5.4.1	neúčtuje nebo jsou nízké			
5.4.2	náklady jsou průměrné			X
5.4.3	náklady jsou vysoké			
5.5	Způsob započítání splátky			1,00
5.5.1	příznivá varianta			X
5.5.2	střední varianta			
5.5.3	nepříznivá varianta			
5.6	Účtuje věřitel náhrady nákladů při předčasném splacení			0,50
5.6.1	ANO, poplatky i úroky			
5.6.2	ANO, poplatky, nebo úroky			X
5.6.3	NE			
5.7	Nabízí věřitel systémové řešení při problémech klienta se splácením?			0,50
5.7.1	ANO			X
5.7.2	NE			
5.8	Informuje společnost klienta o neuhrazení splátky v termínu před tím, než započítá sankci?			0,50
5.8.1	ANO			X
5.8.2	NE			

Zdroj: Autoři

3.4 Novinka v NBU – rating bezpečných poskytovatelů spotřebitelských úvěrů

S platností nové legislativy od 1.12.2016 pozbyde Navigátor bezpečného úvěru svůj původní smysl – rozřídění subjektů mezi bezpečné a nebezpečné (šedá zóna, lichváři) pozbyde svého významu, vzhledem k licencování ze strany ČNB a dohledu, který bude touto institucí vykonáván.

I tak nicméně zůstane velké množství aspektů, které bude dobré v oblasti spotřebitelských úvěrů sledovat, hodnotit, a výsledky této analýzy poskytovat spotřebitelům nad rámec zákonem daných parametrů a specifik.

Proto Navigátor bezpečného úvěru přichází pro rok 2016 s novinkou – postupnou obměnou v rating bezpečných poskytovatelů spotřebitelských úvěrů.

Protože nová legislativa vstupuje v účinnost společně s vydáním této studie, je letošní ročník Navigátora bezpečného úvěru kompromisem mezi oběma cestami, a kromě tradičního žebříčku s rozdělením na bezpečné a nebezpečné poskytovatele úvěru poskytuje také první náhled do ratingu.

Ten v tomto ročníku de facto odráží tradiční parametry sledované v rámci Studie, nicméně počítá se s tím, že od dalšího ročníku budou sledované parametry obměněny dle vývoje situace, především s ohledem na aktivity České národní banky, ale také s ohledem na aktivity samotných poskytovatelů spotřebitelských úvěrů.

Škála hodnocení ratingu v tomto roce vychází z bodového hodnocení Navigátora bezpečného úvěru ve čtyřech kategoriích 5 - 7,5; 7,5 – 8; 8 – 8,5 a 8,5 – 10. Ztrácí-li věřitel do 0,3 bodu (respektive 0,6 u kategorie regular) na vyšší kategorii, dostává za označení ratingové kategorie plusové znaménko.

Škála ratingového hodnocení Navigátor bezpečného úvěru 2016:

▪ 5 - 7,5	regular
▪ 7,5 – 8	standard
▪ 8 – 8,5	good
▪ 8,5 – 10	excellence

4. Trh spotřebitelských úvěrů 2016

4.1 Trh spotřebitelských úvěrů v ČR

V uplynulých letech přinášel Navigátor bezpečného úvěru pravidelně zprávy o aktuální kondici úvěrového trhu v České republice. Ani letošní ročník není výjimkou a potvrzuje přípravu trhu na očekávané změny v zákoně o spotřebitelském úvěru. Přestože nový zákon ještě není v platnosti, subjekty na trhu spotřebitelských úvěrů se na něj již připravují. Největší rozdíl od předešlých roků je možné sledovat u tzv. predátorských subjektů. Některé již na trhu končí nebo transformují své obchodní aktivity k jiným segmentům než je trh spotřebitelských úvěrů, jiné subjekty se stávají transparentnější s očekáváním, že i pod novou přísnější legislativou budou schopny obstát. Zatím se ještě na trhu vyskytují subjekty, které se téměř nezměnily, je jich ale výrazně méně než dříve. Oproti minulým rokům je i průhlednější struktura, kdo je skutečným poskytovatelem. Dříve bylo obtížné rozpoznat, jestli se jedná o poskytovatele úvěru nebo jen zprostředkovatele a také jestli se jedná o jiného poskytovatele nebo jen další inzerci od stejného poskytovatele. Z tohoto důvodu je v NBÚ hodnoceno méně nebankovních subjektů, které spadají do kategorie „úvěrový predátor“. Na druhou stranu nový zákon o spotřebitelském úvěru již odstraňuje hranici 5 000 Kč pro účinnost zákona, tudíž s jeho platností se trh, kterého se zákon týká, rozroste o poskytovatele spotřebitelských mikroúvěrů do 5 000 Kč. Celkově však odhadujeme, že došlo k poklesu objemu tradičních spotřebitelských úvěrů poskytovaných úvěrovými predátory. Celkový objem odhadujeme na 60 miliard korun. Klasické bezúčelové hotovostní spotřebitelské úvěry v „šedé zóně“ odhadujeme okolo hranice 15 miliard korun. Přestože se zdá, že je počet poskytovatelů v šedé zóně nižší, stále na trhu existují tisíce až desetitisíce poskytovatelů nebo zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů. Z údajů Ministerstva průmyslu a obchodu vyplývá, že k 30.6.2016 mělo ohlášenu vázanou živnost „poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“ 67 tisíc subjektů, nelze však přesně určit, jaký podíl aktivity reálně vykonává, a kolik z těchto společností je již nefunkčních. Přestože v roce 2015 a v první půlce 2016 došlo k vydání necelých deseti tisíc nových oprávnění, řada subjektů mezitím na trhu skončila (pravděpodobně více než přibyla).

Ke změnám ale dochází i na straně bezpečných subjektů, které nabízejí ve stále větší míře spotřebitelům nejrůznější inovace (možnost odložit splátku, změnit velikost splátky apod.), upouští od poplatků a obecně tím úvěry zlevňují. Je to dáno jednak očekávanou změnou zákona a postupným procesem kultivace trhu, konkurencí, ale i obecnými ekonomickými podmínkami. Ekonomické oživení⁶ a s ním související rekordně nízká nezaměstnanost⁷ a růst reálných mezd⁸ vede k vyšší spotřebě domácností⁹ a poptávce po úvěrech, které jsou o to žádanější, v současné situaci nízkých úrokových měr. Úroky se snížily jednak vlivem nízkých nákladů na refinancování¹⁰ (které jsou nízké již přes 3 roky, ale do úrokových měr úvěrů se promítají se zpožděním), poklesem průměrné rizikovitosti úvěrů¹¹, ale také pravděpodobně poklesem marží poskytovatelů spotřebitelských úvěrů¹². U řady poskytovatelů úvěrů lze sledovat zodpovědnější přístup k úvěrovému riziku, jak například s rozvojem

⁶ Meziroční růst HDP v roce 2015 byl 4,3 %, v prvním čtvrtletí 2016 3,2 % a ve druhém 2,6 %

⁷ Obecná míra nezaměstnanosti 5 % v roce 2015

⁸ Meziroční růst 3,1 % v roce 2015, 3,9 % v prvním čtvrtletí 2016 a 3,7 % ve druhém čtvrtletí 2016

⁹ Meziroční růst 2,8 % v roce 2015

¹⁰ 3 měsíční PRIBOR byl k 30.6.2016 jen 0,29 %

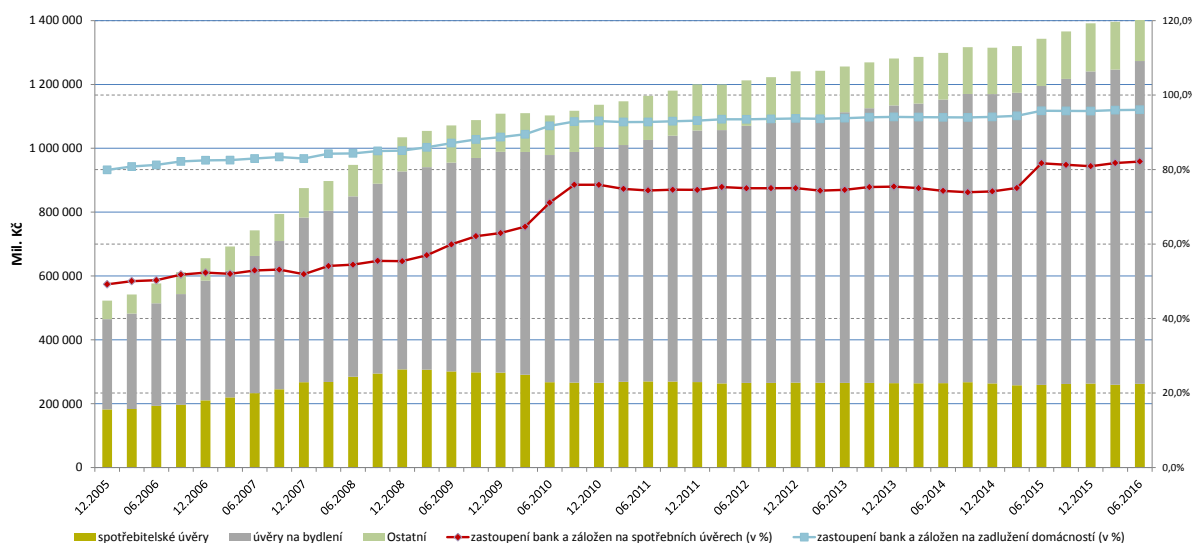
¹¹ Pokles poměru úvěrů v selhání o 0,94 %.

¹² Pokles průměrných roční procentuální sazby nákladů o více než 2 procentní body je příliš velký na to, aby byl vysvětlen jen změnou v rizikovitosti a velmi mírným poklesem nákladů na refinancování. Část poklesu je dán buďto úsporou nákladů úvěrujících institucí nebo poklesem marže.

moderních přístupů ve využití dostupných dat (data science, big data), tak s rozvíjejícími se programy na podporu finanční gramotnosti.

Jak již bylo naznačeno, zdá se, že již dochází k poklesu spotřebitelských úvěrů, které nabízejí predátorské nebo méně spolehlivé instituce. V celkovém objemu úvěrů, které jsou zachyceny statistikou ČNB a ČLFA však tyto hrají zanedbatelnou roli (většina těchto subjektů se pohybovala v šedé zóně). Následující obrázek ukazuje, že trh spotřebitelských úvěrů, co se týče hodnoty celkového zadlužení domácností v posledním roce (vývoj mezi 30.6.2015 a 30.6.2016) spíše stagnoval (růst 1,2 %), mírný růst byl tažen především bankovními poskytovateli spotřebitelských úvěrů (růst 1,8 %).

Obrázek 1: Vývoj zadluženosti českých domácností 2006 – 2016

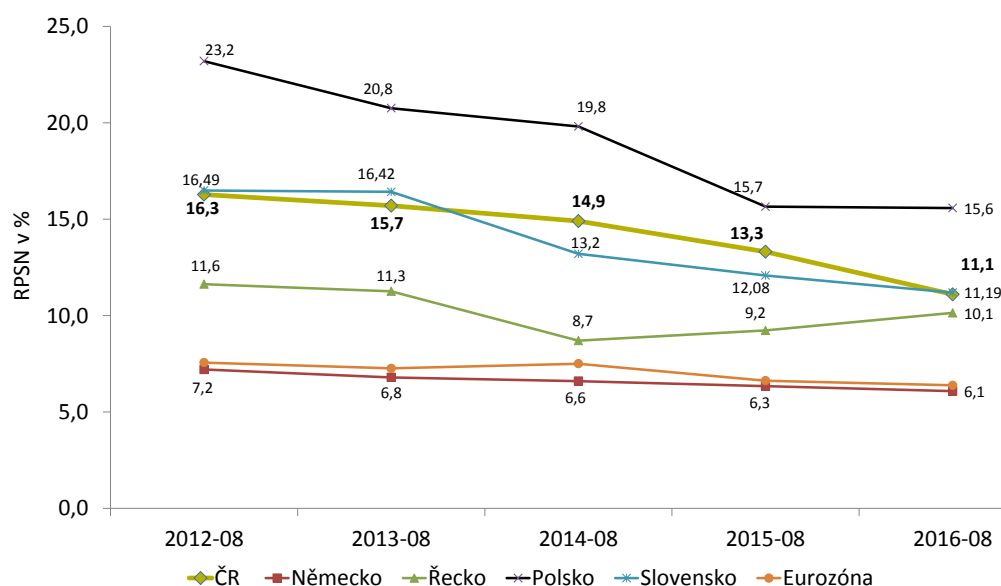

Zdroj: EEIP podle ČNB (2016)

Poslední rok se úvěrový trh nesl především ve znamení nízkých úrokových sazeb a nízké nezaměstnanosti, což se projevilo ve velkém nárůstu úvěrů na bydlení, i přes neustálý nárůst cen bytů a domů. Obrázek znázorňuje, že úvěry na bydlení zaznamenaly ke konci června 2016 meziroční růst 8 %. Lze předpokládat, že investice domácností do nemovitostí do určité míry vytlačily potenciál růstu trhu spotřebitelských úvěrů (některé domácnosti mohly v roce, kdy se rozhodly pro investici do vlastního bydlení více šetřit na běžné spotřebě).

V roce 2016 došlo k poklesu cen spotřebitelských úvěrů. Pokles průměrné RPSN u spotřebitelských úvěrů potvrzují údaje ČNB viz následující obrázek. Ve srovnání s vyspělejšími státy EU je však RPSN u spotřebitelských úvěrů v ČR stále relativně vysoká. Pokles průměrné RPSN můžeme pozorovat i u vzorku bezpečných poskytovatelů, kteří jsou součástí hodnocení NBÚ. U modelových úvěrů na 30 000 Kč průměrná RPSN klesla z 19 % na 14,5 % a u modelových úvěrů na 100 000 Kč z 11,5 % na 9,75 %.

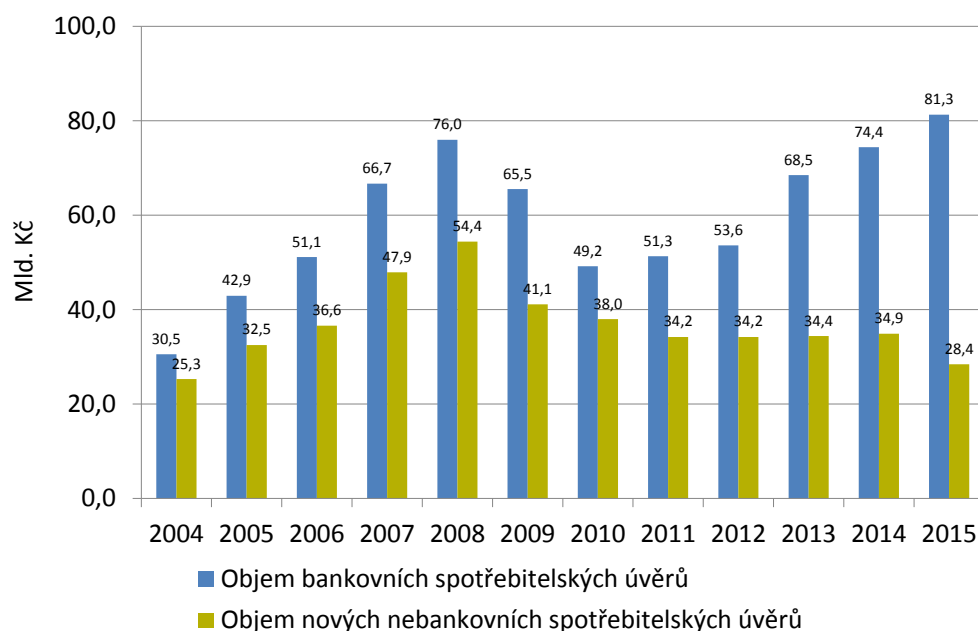
Obrázek 2: Vývoj RPSN u bankovních spotřebitelských úvěrů v ČR a zahraničí

Zdroj: EEIP podle ECB (2016)

Dalším důležitým ukazatelem je objem nových úvěrů poskytnutých v daném roce, i zde je patrná dominance bankovního financování spotřebitelů. Následující obrázek ukazuje vývoj poskytnutých spotřebitelských úvěrů v letech 2004 – 2015. Z obrázku je patrné, že v posledním roce došlo k mírnému nárůstu objemu poskytnutých úvěrů (růst 0,4 %). Přesun velké části objemu nových úvěrů z nebankovních spotřebitelských k bankovním je dán tím, že společnost Cetelem se stala bankou – zahraniční pobočkou BNP Paribas Personal Finance SA, a tak je do statistiky nebankovních poskytovatelů počítána jen v prvním čtvrtletí 2015. Po očištění od tohoto vlivu došlo v roce 2015 naopak k meziročnímu růstu nově poskytnutých spotřebitelských úvěrů nebankovními poskytovateli o 7,2 %.

Obrázek 3: Objem poskytnutých spotřebitelských úvěrů v ČR (2004 – 2015)

Zdroj: EEIP podle ČLFA a ČNB (2016)

4.2 Nebankovní spotřebitelské úvěry

Mezi největší nebankovní poskytovatele spotřebitelských úvěrů v roce 2015 patřily tradičně Home Credit, Provident Financials a ESSOX. Cetelem jako největší poskytovatel nebankovních spotřebitelských úvěrů z minulých let se stal v průběhu roku 2015 bankou. Nebankovní spotřebitelské úvěry poskytovalo celkem 17 členských společností ČLFA (včetně leasingových společností, které je poskytují dodatkem k leasingovým produktům). V roce 2015 byly poskytnuty úvěry členskými společnostmi ČLFA v celkové výši 28,4 mld. Kč (309 922 smluv), což představuje při zohlednění absence výsledků Cetelem, a.s. meziroční zvýšení o 7,2 %. Produktově tvořily 26,7 % objemu neúčelové úvěry (43,2 % dle počtu smluv), 31,8 % revolvingové úvěry (21,7 % dle počtu smluv) a 41,5 % úvěrové a splátkové smlouvy v rámci financování hmotného majetku (35 % dle počtu smluv). Počet aktivních úvěrových smluv na konci roku 2015 byl 1 539 339, což představovalo objem 56,85 mld. Kč.

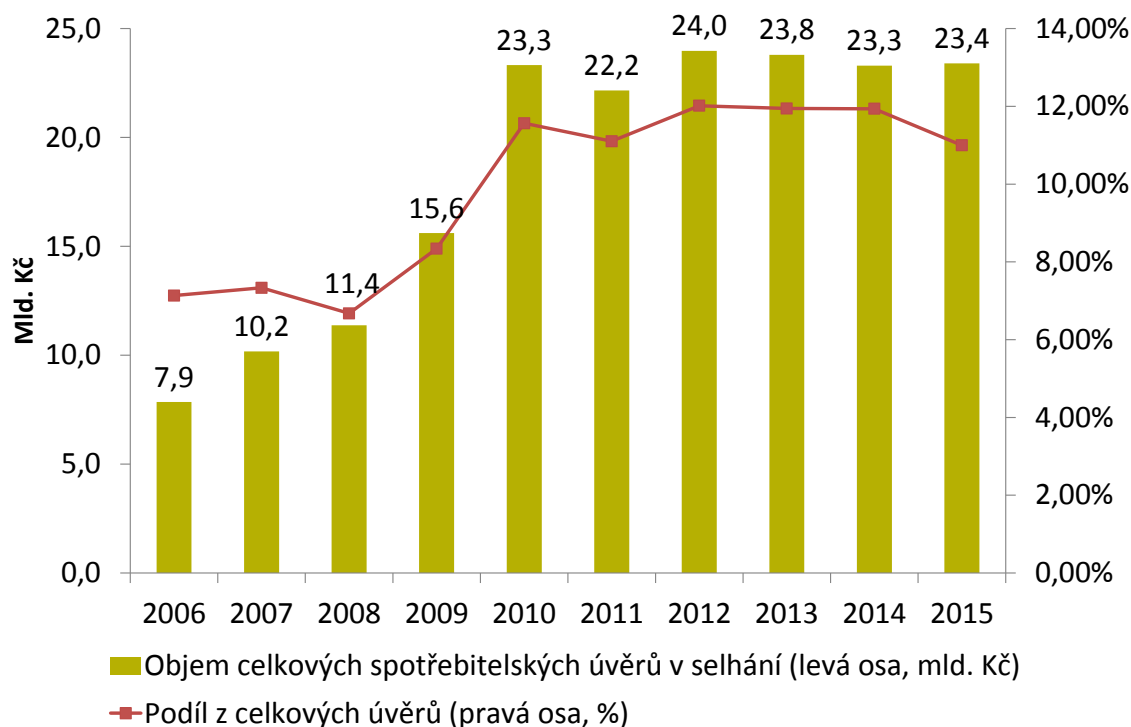
4.3 Bankovní spotřebitelské úvěry

Ke konci června roku 2016 činily bankovní úvěry spotřebitelské povahy cca 215,5 mld. Kč. Mezi nejvýznamnější poskytovatele bankovních úvěrů v ČR patří tradičně Česká spořitelna, Moneta (dříve GE Money), ČSOB včetně ERA – Poštovní spořitelny a Komerční banka. Mezi významné poskytovatele přibyla i svým přesunem mezi banky BNP Paribas.

Dle zprávy ČNB *Šetření úvěrových podmínek bank* z října 2016 část bankovního trhu ve třetím čtvrtletí 2016 pokračovala v uvolňování úvěrových standardů u úvěrů nefinančním podnikům a i u spotřebitelských úvěrů. U spotřebitelských úvěrů poskytovaných domácnostem se úvěrové standardy ve třetím čtvrtletí 2016 uvolnily jenom u malé části trhu (8 % čistého procentního podílu trhu), když všechny faktory působily neutrálně. Ve směru uvolnění standardů působila konkurence, dobrá likviditní situace bank a příznivé vnímání rizik ohledně očekávání spojených s celkovou ekonomickou situací. Banky pokračovaly i v uvolňování úvěrových podmínek při schvalování úvěrů, a to zejména prostřednictvím průměrných úrokových marží. Část trhu dále snížila průměrnou úrokovou marži u běžných i rizikovějších úvěrů. Na poptávku příznivě působil růst spotřebních výdajů domácností, zlepšení spotřebitelské důvěry a výrazné snížení úrokových sazeb v tomto segmentu úvěrového trhu. Ve čtvrtém čtvrtletí 2016 banky očekávají zpřísnění úvěrových standardů a další růst poptávky. Pro čtvrté čtvrtletí 2016 dotazované banky avizují plošné zpřísnění standardů u úvěrů domácnostem na bydlení vlivem nabytí účinnosti nového zákona o spotřebitelském úvěru a doporučení ČNB ohledně limitů pro hodnoty LTV.

Kromě konkurence a z ní vyplývajících ziskových marží a nákladů na refinancování je pro cenu úvěrů zásadní především rizikovost, tedy pravděpodobnost, že dojde k nesplácení úvěru a samozřejmě také jaká je průměrná výtěžnost z těchto problémových úvěrů. Důležitým ukazatelem rizikovosti je podíl úvěrů v selhání na celkových úvěrech, jehož vývoj ukazuje následující obrázek.

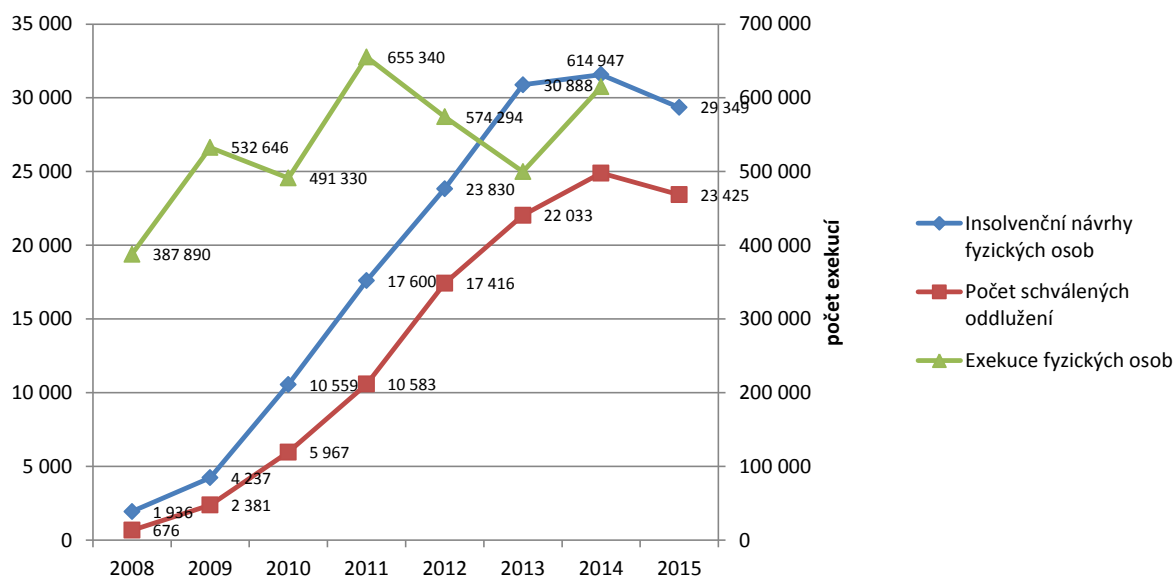
Obrázek 4: Bankovní spotřebitelské úvěry se selháním (2006 – 2015, stavy ke konci období)

Zdroj: EEIP podle ČNB (2016)

S rizikovostí úvěrů do jisté míry souvisí i počet osobních bankrotů resp. insolvenčních návrhů, exekucí a počet schválených oddlužení.

Obrázek 5: Vývoj exekucí fyzických osob, insolvenčních návrhů na fyzické osoby a schválených oddlužení

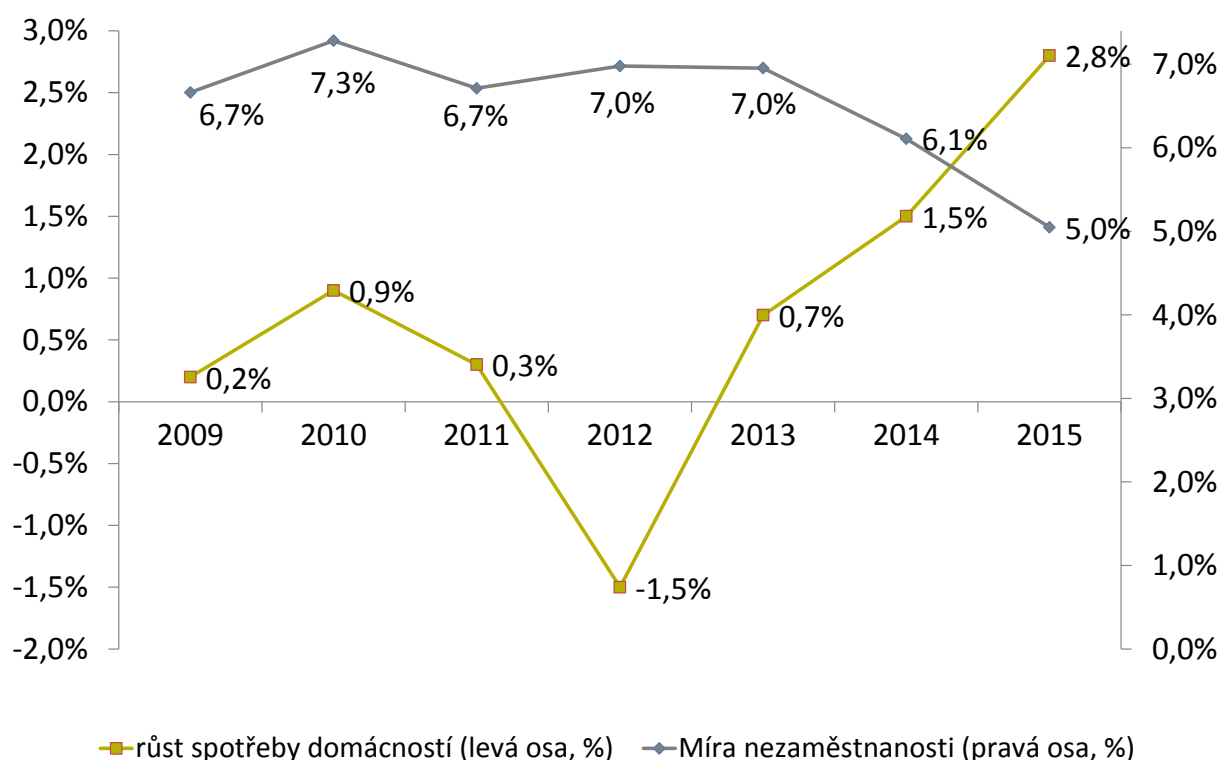

Zdroj: Creditreform (2016)

Z obrázků výše je patrné, že poměr úvěrů v selhání v roce 2015 klesl (z 11,94 % na 11 %) a také insolvenční návrhy fyzických osob a počet schválených oddlužení již dosáhlo v roce 2014 svého vrcholu a v roce 2015 již došlo k 7% poklesu u insolvenčních návrhů a k 6% poklesu schválených oddlužení.

Výhled dalšího zadlužování českých domácností bude souviset jednak s globálními makroekonomickými podmínkami, tak i s lokálními, kam patří i fiskální politika české vlády a monetární politika České národní banky. Pokračující ekonomický růst by měl nadále přispívat k růstu spotřeby domácností a také úvěrového trhu. Vliv může mít i očekávané omezení hypoték jen do určitého procenta k hodnotě kupované nemovitosti (LTV), která může omezit poptávku po úvěrech na bydlení a naopak přispět k růstu spotřebitelských úvěrů. Snižující se míra nezaměstnanosti by zároveň mohla nadále snižovat podíl problémových úvěrů, u kterého s vysokou pravděpodobností dojde i k systematickému snížení vlivem nových pravidel na trhu spotřebitelských úvěrů (a s nimi zodpovědnější přístup ke kreditnímu riziku). Následující obrázek ukazuje vývoj spotřeby domácností a míry nezaměstnanosti v posledních sedmi letech.

Obrázek 6: Vývoj spotřeby domácností a míry nezaměstnanosti v ČR

Zdroj: Autoři podle MFČR (2016)

Co se týče názoru společností na vývoj trhu, tak očekávají pokračující růst trhu. Trendem je vzrůstající podíl digitálních kanálů na prodeji půjček a inovace produktů, především ve zvyšování flexibility splátek. Za problém ti bezpeční poskytovatelé stále považují velké množství hráčů, kteří nepodléhají regulace. To by se však s novým zákonem mělo změnit. Poskytovatelé úvěrů vnímají úroveň finanční gramotnosti ve společnosti jako stabilní. Přestože vznikají programy na podporu finanční gramotnosti podporované i poskytovateli úvěrů, je její výrazné zlepšení během na dlouhou trať. Dle průzkumu České spořitelny úroveň finanční gramotnosti v České republice se za poslední tři roky výrazně nezměnila, roste s věkem, nejlepší je v produktivním věku a se stářím opět klesá.

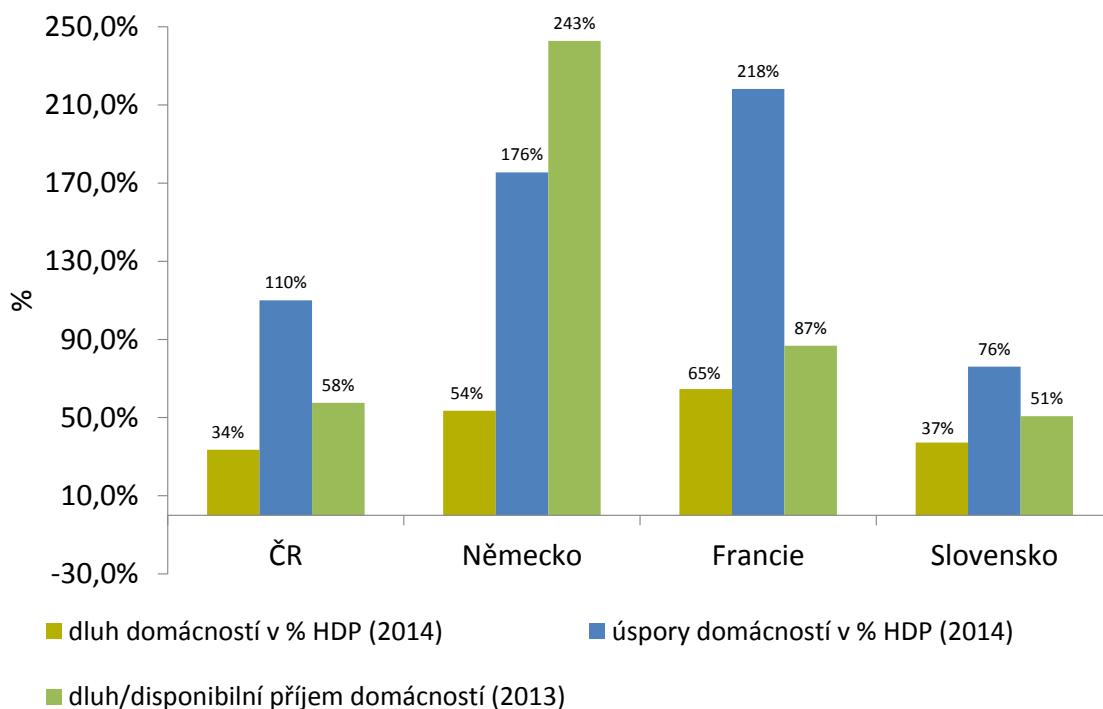
4.4 Trh spotřebitelských úvěrů v roce 2016 v EU

Dle roční zprávy Eurofinas (Evropská federace asociací finančních domů) v roce 2015 vzrostl objem nově poskytnutých spotřebitelských úvěrů meziročně o 8,3 % (u členských států Eurofinas, které zahrnují 16 evropských zemí včetně ČR a největších trhů jako Německo, Velká Británie, Francie a Itálie). V kategorii spotřebitelských úvěrů, přispěly zhruba čtvrtinou nových úvěrů osobní půjčky a revolvingové úvěry o něco více než třetinou. Osobní půjčky rostly v roce 2015 o 10,6 % a revolvingové úvěry rostly (o 3,4 %) již druhým rokem v řadě, po mnoha letech poklesu. Kategorie, která také pokračovala v růstu je úvěr v místě prodeje jiného zboží než jsou automobily, a to o 5,9 %.

Souhrnné údaje za rok 2015 ukazují silné tržní podmínky napříč téměř všemi trhy Eurofinas. Zatímco významné trhy, jako jsou Německo a Velká Británie i nadále fungovaly dobře (zaznamenaly 8% respektive 7% růst), země jako Itálie, Španělsko a Belgie, které měly také poměrně velký dopad na celkové evropské výsledky, rostly dvouciferným tempem. Ve skutečnosti, Francie byla jedinou zemí, která zaznamenala mírný pokles.

Pro komplexní srovnání zadluženosti českých domácností se zeměmi Eurozóny je vhodné uvažovat úroveň jejich bohatství ve vztahu k příjmu. Následující obrázek ukazuje, že i když je dluh českých domácností relativně malý ve srovnání se západními zeměmi EU, poměr mezi dluhem a úsporami je podobný. Jinými slovy, české domácnosti jsou sice méně zadlužené než ty v Eurozóně, nicméně jsou také podstatně chudší, což činí jejich relativní zadluženost srovnatelnou s vybranými státy.

Obrázek 7: Srovnání zadlužení a bohatství v ČR a vybraných zemí Eurozóny

Zdroj: Autoři podle Eurostat 2016

5. Očekávané legislativní změny a jejich dopad na trh spotřebitelských úvěrů

Počátkem prosince nabyde účinnosti nový zákon o spotřebitelském úvěru, ve Sbírce zákonů pod č. 257/2016, který nahradí stávající právní úpravu zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru. Dle dosavadní právní úpravy byly k poskytování spotřebitelských úvěrů oprávněny bankovní subjekty na základě Zákona o bankách, jiné subjekty typu instituce elektronických peněz, poskytovatelé platebních služeb na základě zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, v platném znění, nebo nebankovní subjekty na základě vázané živnosti „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“ dle Živnostenského zákona.

Dle nové úpravy budou nebankovní subjekty oprávněné poskytovat spotřebitelské úvěry pouze za splnění podmínek uvedených v úpravě, tj. na základě oprávnění k činnosti, které jim udělí ČNB. Toto oprávnění navíc mohou získat pouze určité typy obchodních korporací (a.s., s.r.o., evropská společnost), jejichž počáteční kapitál činí nejméně 20 mil. Kč a také odpovídající minimálně 5 % objemu poskytnutých a dosud nesplacených úvěrů vykázaných ke konci kalendářního roku. Již tato podmínka odradí velké množství subjektů a učiní tak spolu s nutností zaplatit licenční poplatek mnohem složitější praktiku mnoha úvěrových predátorů, kteří běžně při prvních problémech (s dozorovými orgány, právem, negativní reputaci mezi klienty) vytvoří nový subjekt a starý opustí. Dojde k výraznému omezení počtu poskytujících subjektů, což umožní dozorovému orgánu – ČNB mít poskytovatele spotřebitelských úvěrů pod kontrolou. To za současné situace nebylo možné. Odhaduje se, že počet vydaných licencí se bude pohybovat v několika desítkách, maximálně mírně překračujících stovku. Zatím lze však skutečný počet obtížně predikovat, protože není zcela zřejmé, jaká bude metodika ČNB pro licencování úvěrových společností.

Ačkoli na dopad nové legislativy je potřeba počkat, lze předpokládat, že v první vlně dojde v jejím důsledku k zásadnímu přeprodávání úvěrových smluv. Smlouvy budou prodávat především poskytovatelé úvěrů, kteří budou svou činnost postupně ukončovat (pokud nebudou moci poskytovat nové úvěry, nebude pro ně výhodné starat se o celé zbývající portfolio úvěrů a čekat do konce splatnosti všech smluv). Prodávat špatné smlouvy se zpožděnými splátkami začnou ve větší míře ti poskytovatelé, kteří budou chtít získat licenci k poskytování a budou tak chtít v očích regulátora vypadat lépe, co se týče schopnosti vyhodnocovat úvěruschopnost žadatelů o úvěr - budou se chtít některých smluv vzdát a pročistit tak své portfolio.

K získání licence k poskytování spotřebitelských úvěrů budou muset společnosti splnit řadu podmínek ohledně důvěryhodnosti a transparentnosti. Odbornou způsobilost budou muset prokázat nejen poskytovatelé, ale i zprostředkovatelé spotřebitelských úvěrů. K získání licence bude dále např. zapotřebí přijmout pravidla jednání se zájemci o úvěr splňující požadavky zákona, mít průhledný a nezávadný původ finančních zdrojů, pravidla a postupy pro posuzování úvěruschopnosti spotřebitele, pravidla pro vyřizování stížností a reklamací spotřebitelů, pravidla pro jednání se spotřebiteli, kteří jsou v prodlení, pravidla pro vymáhání pohledávek, pravidla odměňování svých pracovníků, samostatných zprostředkovatelů, vázaných zástupců a jejich pracovníků (tato pravidla nesmí motivovat k neplnění povinností, např. odměňování osob přímo se podílejících na posuzování úvěruschopnosti spotřebitele nesmí být závislé na počtu nebo podílu schválených žádostí o spotřebitelský úvěr) atd.

V zákoně se rovněž omezují sankce v případě, že je spotřebitel v prodlení. Věřitel již nesmí v souvislosti s prodlením vyžadovat žádné platby jiné než: na náhradu účelně vynaložených nákladů,

které mu vznikly v souvislosti s prodlením spotřebitele, úroky z prodlení a smluvní pokutu max. 0,1 % denně z částky, ohledně níž je spotřebitel v prodlení.

Shrneme-li očekávání dopadů nového zákona o spotřebitelském úvěru, tak:

- Na trhu bude působit mnohem méně nebankovních subjektů.
- Dojde k velkému prodeji smluv.
- Společnosti, které získají licenci k poskytování spotřebitelských úvěrů, by již měly být v zásadě bezpečné. Budou však mezi nimi nadále kvalitativní rozdíly v přístupu ke klientovi i v ceně.
- Budou kladeny výrazně vyšší nároky na odbornou způsobilost poskytovatelů i zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů.
- Výrazně se omezí možnosti pro vyžadování nepřiměřených sankcí v případě prodlení se splácením.
- Pro rizikové klienty budou spotřebitelské úvěry hůře dostupné. Otázkou zůstává, zda budou nadále existovat úvěroví predátoři, kteří budou tuto poptávku uspokojovat.

6. Výsledky Navigátora bezpečného úvěru 2016

V této kapitole se zabýváme výsledky Navigátora pro zkoumané subjekty, které nabízí dva modelové úvěry: na 30 000 Kč a na 100 000 Kč. Celkem byl Navigátor vypočítán pro 42 poskytovatelů, nabízejících celkem 67 spotřebitelských úvěrů v ČR. Věřitele nejprve jako v předchozích ročnících roztřídíme do 2 kategorií podle bezpečnosti na bezpečné věřitele a predátory dle metodologie NBÚ 2016. Rozhodující kritéria pro roztřídění jsou nezávislé na tom, zda jde o kategorii úvěru na 30 tis. Kč či 100 tis. Kč. Následující tabulka shrnuje hodnocené subjekty a jejich zařazení.

Tabulka 4: Seznam subjektů rozřazených do kategorií dle bezpečnosti

společnost	zkratka	kategorie	úvěr 30 000 Kč	úvěr 100 000 Kč
Air Bank	AB	bezpečný věřitel	X	X
BNP Paribas	BNP	bezpečný věřitel	X	X
Cofidis	Cof	bezpečný věřitel	X	X
Česká spořitelna, a.s.	ČS	bezpečný věřitel	X	X
ČSOB	ČSOB	bezpečný věřitel	X	X
Equa Bank	EB	bezpečný věřitel	X	X
ERA	ERA	bezpečný věřitel	X	X
Essox	ESSOX	bezpečný věřitel	X	X
EXPO	Expo	bezpečný věřitel		X
Home Credit	HC	bezpečný věřitel	X	X
Komerční banka, a.s.	KB	bezpečný věřitel	X	X
mBank	MB	bezpečný věřitel	X	X
Moneta Bank	Mon	bezpečný věřitel		X
Ober Bank	OB	bezpečný věřitel	X	X
Provident	PF	bezpečný věřitel	X	
Raiffeisenbank a.s.	RB	bezpečný věřitel	X	X
Sberbank CZ, a.s.	SB	bezpečný věřitel	X	X
Unicredit Bank	UCB	bezpečný věřitel	X	X
Waldviertler Sparkasse von 1842 AG	WSPK	bezpečný věřitel	X	X
ACEMA Credit Czech a.s.	ACE	predátor		X

Aretal	ARET	predátor	X	
Cresco Group	CG	predátor	X	X
Český triangel	ČT	predátor	X	
Door Financial a.s.	DF	predátor	X	
ecredit.cz	EC	predátor	X	
Fair Credit International, SE	FC	predátor	X	
Fiusit	Fiusit	predátor	X	X
HelpFinancal	HelpF	predátor	X	
HFS	HFS	predátor	X	X
I-peníze	IP	predátor	X	X
ipujckabezregistru.cz	IPBR	predátor	X	X
J reality s.r.o.	JR	predátor	X	
JET Money s.r.o.	JET	predátor	X	
JMG Investments	JMG	predátor		X
Karlova půjčka	KP	predátor	X	X
lehkapujcka.cz	LP	predátor	X	
naobcanku.org	NO	predátor	X	X
operativnipujcka.cz	OP	predátor	X	X
Profi Credit	PC	predátor	X	X
ProntoCredit	Pronto	predátor	X	X
Tommy Stachi s.r.o.	TS	predátor	X	X
Vitacredit	VC	predátor		X

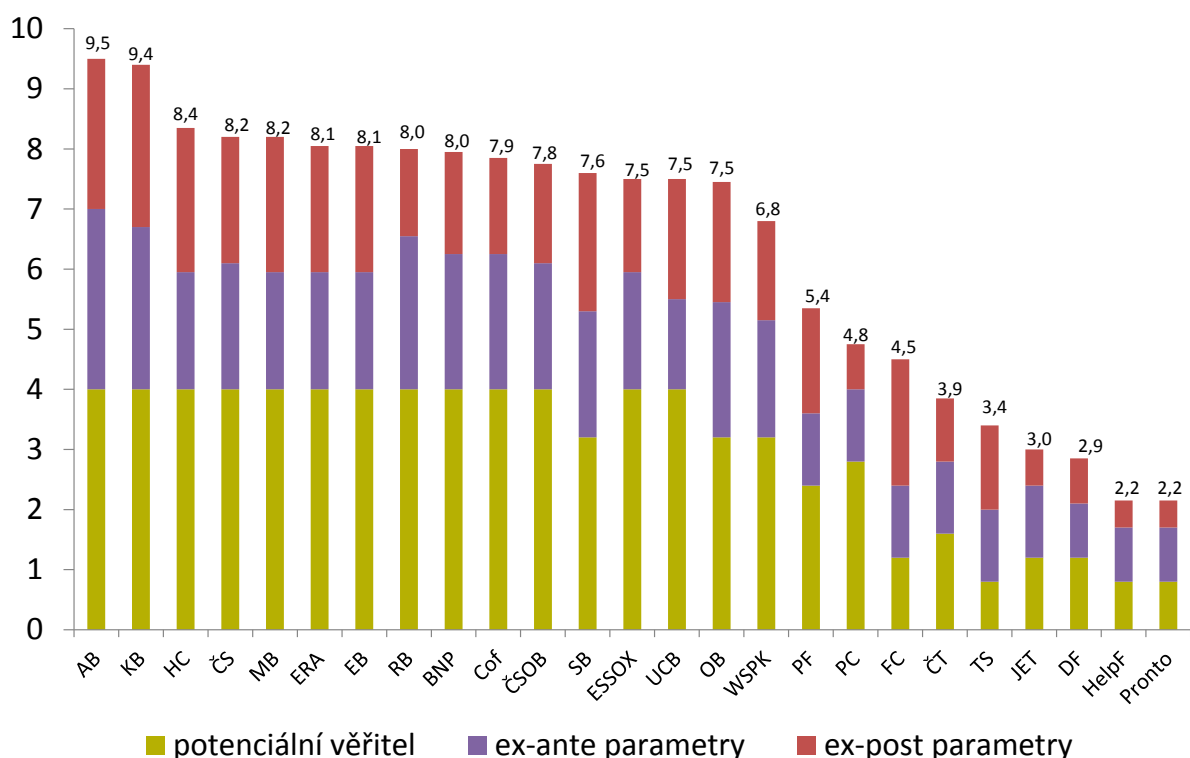
Ze všech 42 hodnocených subjektů je 19, které splňují podmínky pro zařazení mezi bezpečné poskytovatele spotřebitelských úvěrů. Zbývajících 23 subjektů všechny podmínky nesplňuje. Dále bez ohledu na to, zda se jedná o bezpečného poskytovatele nebo predátora, NBÚ hodnotí všechny subjekty na základě 18 dílčích kritérií.

Výsledná hodnota Navigátora je buď průměr dvou dosažených hodnot (v případě, že subjekt nabízí oba produkty) případně dosažená hodnota Navigátora v případě, že subjekt nabízí pouze 1 produkt. S ohledem na to, že část dat vyplněných věřiteli v on-line formulářích patří mezi data citlivá (např. data na základě interní databáze od Asociace občanských poraden či data o objemu a počtu poskytnutých spotřebitelských úvěrů), detailní výsledky všech zkoumaných společností nejsou ve všech hodnocených indikátorech veřejně přístupné.

6.1. Výsledky Navigátora pro úvěr na 30 tis. Kč

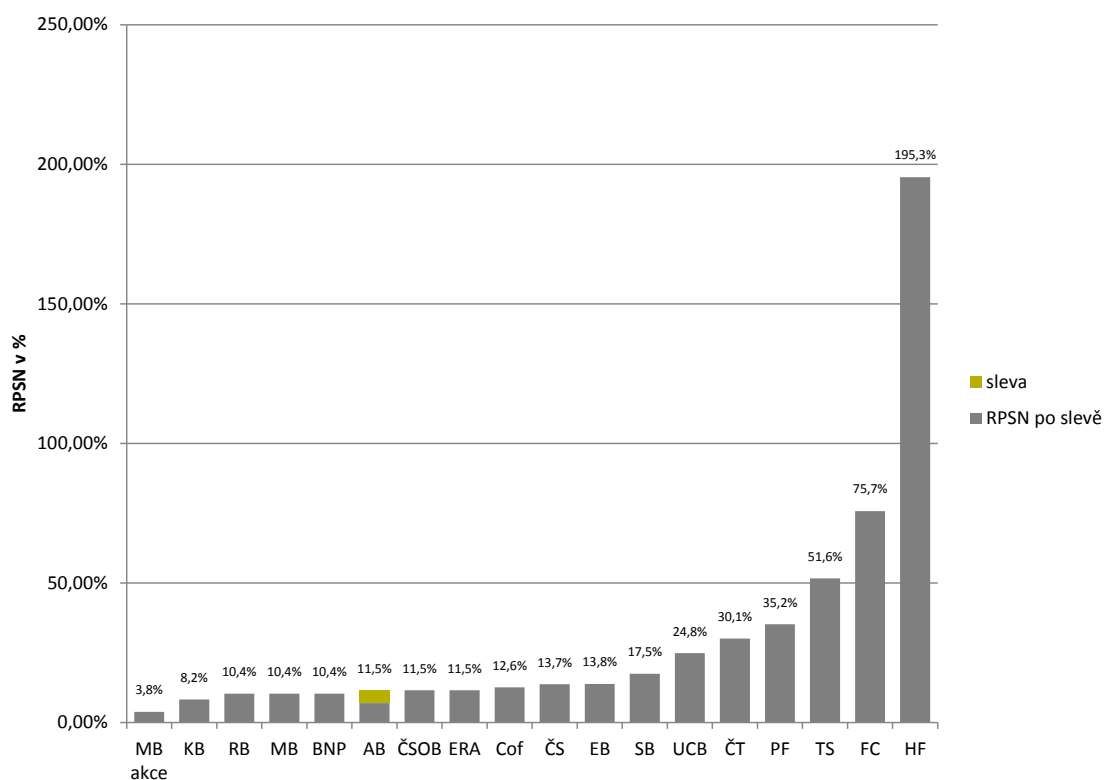
Výpočet Navigátora pro první modelový úvěr (bezúčelový úvěr na 30 tis. Kč) byl proveden celkem na 37 spotřebitelských úvěrech, následující obrázek ukazuje prvních 25 subjektů v pořadí (zbylé lze nalézt v Appendixu v kompletních výsledcích).

Obrázek 8: Výsledky Navigátora pro modelový úvěr na 30 000 Kč se splatností 1 rok

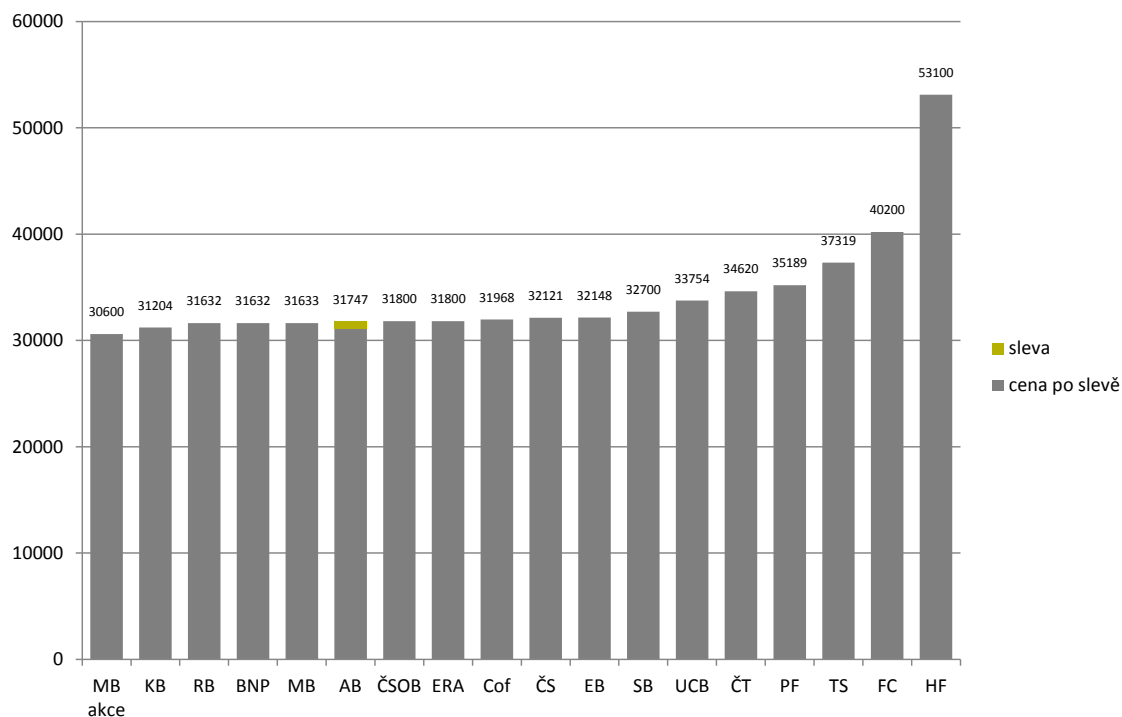

Při pohledu na výsledky je zřejmé, že se nejlépe umístily subjekty pod kontrolou ČNB, které využívají úvěrové registry, což do určité míry předurčuje konstrukce NBÚ a 40% váha parametrů v kategorii potenciální věřitel. I v ostatních kritériích však mají tyto banky a značkové nebankovní instituce před zbytkem trhu výrazný náskok. V kategorii úvěru na 30 tis. Kč se splatností 1 rok se nejlépe umístila Air Bank, následovaná Komerční bankou a značkovou nebankou Home Credit. Na dělené čtvrté místo se probojovala mBank spolu s Českou spořitelnou, která zaznamenal výrazné zlepšení oproti minulým ročníkům. Za nimi následují ERA a Equa bank. Hlavní rozdíly mezi jednotlivými bankovními a značkovými nebankovními subjekty vznikly tradičně rozdílem v cenách, v sankcích, v parametru četnosti výskytu u Asociace občanských poraden a nově také v inovacích, které věřitelé svým klientům nabízí. Následující obrázky ukazují cenu úvěru a RPSN u vybraných subjektů s rozlišením poskytnutých bonusů za řádné splácení.

Obrázek 9: RPSN u vybraných poskytovatelů pro úvěr na 30 000 Kč se splatností 1 rok

Obrázek 10: Cena úvěru u vybraných poskytovatelů pro úvěr na 30 000 Kč se splatností 1 rok

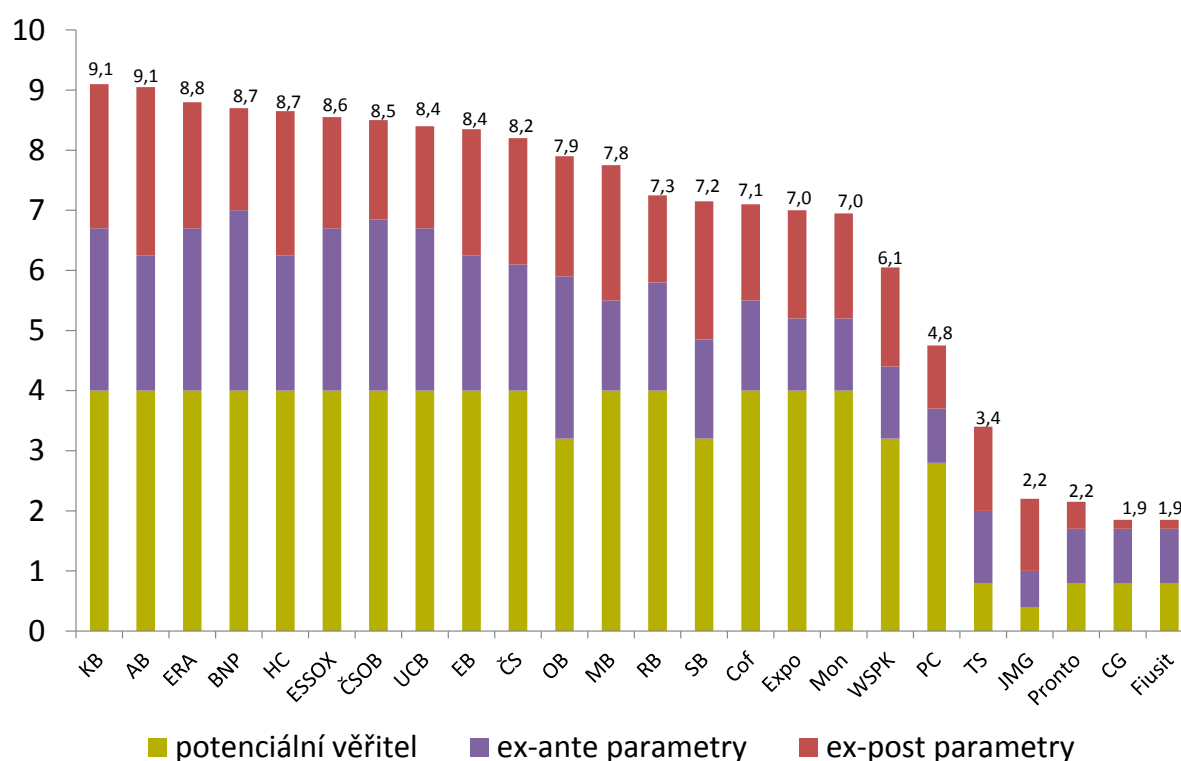
Z obrázků je vidět, že v současnosti nabízí nejlevněji úvěr na 30 000 Kč mBank. Úvěr nabízejí dokonce s nulovým úrokem a zájemce zaplatí celkem pouze o 600 Kč více, než si půjčil. Jde ale o marketingovou akci, kde se snaží společnost především nalákat nové zákazníky, než o dlouhodobý udržitelný produkt. Za těchto podmínek si může klient půjčit pouze do 40 tis. Kč a pouze pokud se

jedná o historicky první klientovu půjčku u mBank. Pokud se nejedná o první půjčku, tak už banka půjčuje za standardních podmínek, i tak ovšem patří mezi nejlevnější na trhu. Jediný subjekt, který nabízí slevy při včasném splácení u takto krátké splatnosti je Air Bank. Ostatní věřitelé, pokud slevu nabízejí, tak až u obvykle vyšších částek a delších splatností. S cenou úvěru po slevě je Air Bank nejlevnější na trhu (až po akci mBank). Dále mezi nejlevnější subjekty v této kategorii úvěru patří Komerční banka, Raiffeisenbank a BNP Paribas.

6.2. Výsledky Navigátora pro úvěr na 100 tis. Kč

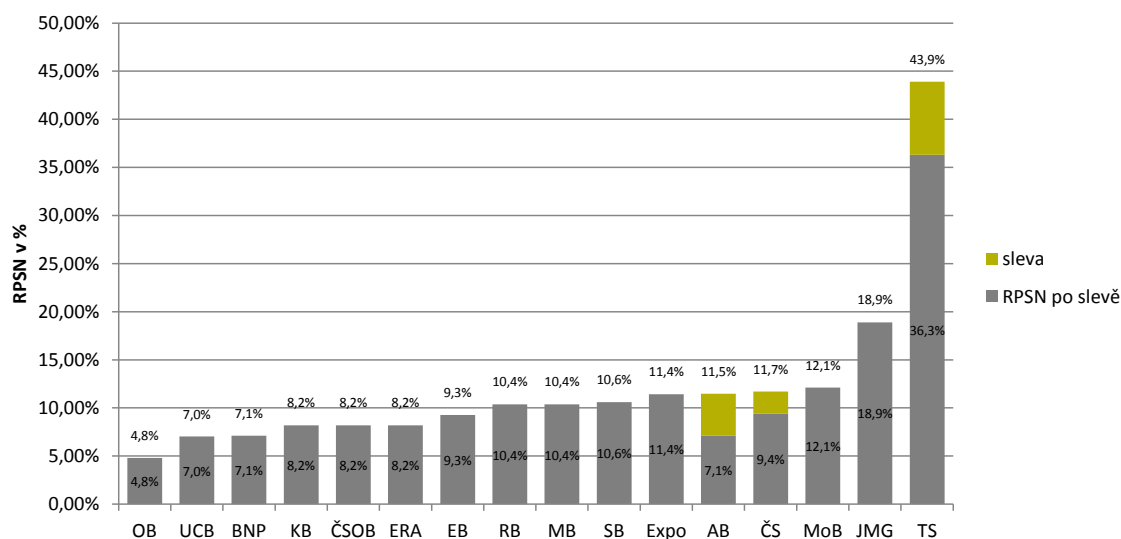
Výpočet Navigátora pro druhý modelový úvěr (bezúčelový úvěr na 100 tis. Kč) byl proveden celkem na 32 spotřebitelských úvěrech. Následující obrázek zobrazuje výsledky prvních 25 subjektů pro modelový úvěr na 100 tis. Kč se splatností 5 let.

Obrázek 11: Výsledky Navigátora pro modelový úvěr na 100 000 Kč se splatností 5 let

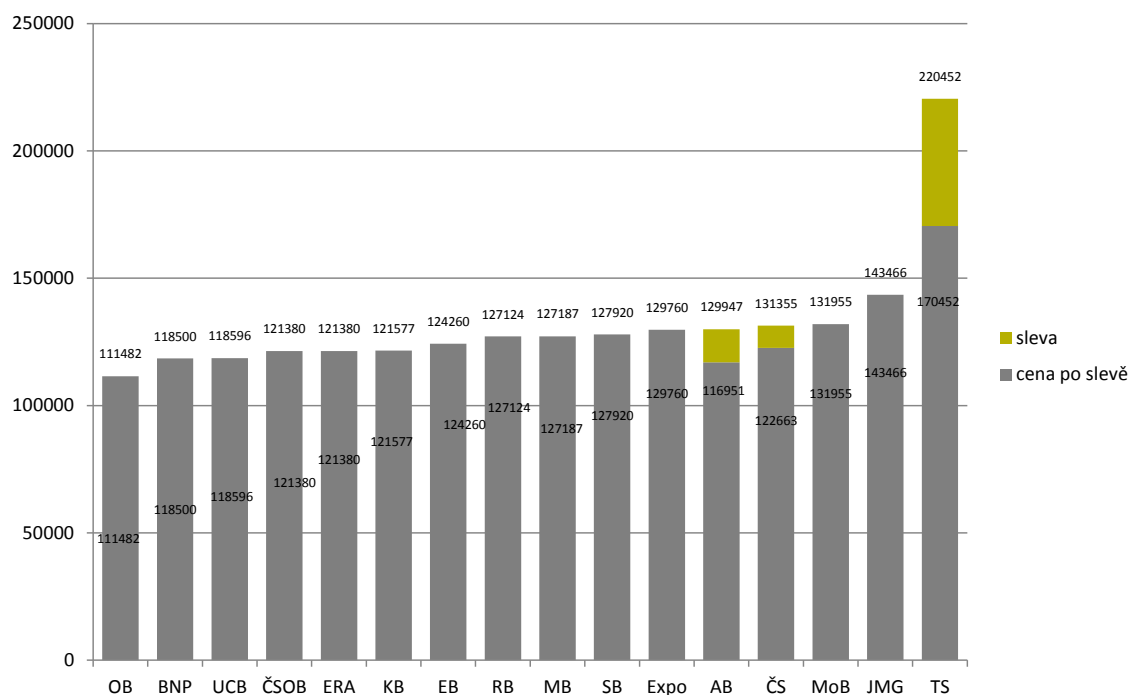

V kategorii úvěru za 100 tis. Kč vyhrála Komerční banka spolu s Air Bank. Na třetím místě se umístila ERA, následována společnostmi BNP Paribas a Home Credit. Rozdíl mezi jednotlivými bankami a značkovými nebankami je dán zejména rozdílnou výší celkové částky a RPSN, výší sankcí, frekvencí výskytu v parametru Asociace občanských poraden a produktovými inovacemi (podobně jako u úvěru na 30 tis. Kč). Následující obrázky ilustrují různou úroveň RPSN a ceny úvěru pro některé vybrané subjekty.

Obrázek 12: RPSN u vybraných subjektů pro úvěr na 100 000 Kč se splatností 5 let

Obrázek 13: Cena úvěru u vybraných subjektů pro úvěr na 100 000 Kč se splatností 5 let

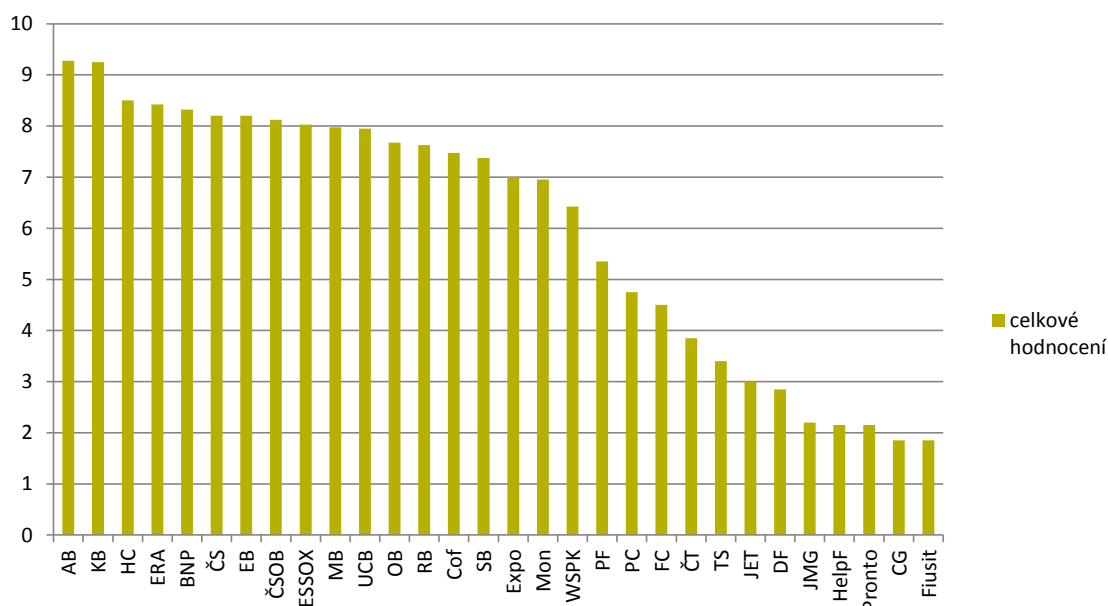

Slevy v případě řádného splácení nabízí na úvěrech 100 000 Kč se splatností 5 let 3 společnosti z hodnocených subjektů. Nejlevnější v této kategorii úvěrů je Oberbank. Dále mezi nejlevnější patří Air Bank, BNP Paribas, UniCredit Bank, ČSOB, ERA a Komerční banka.

6.3. Celkové výsledky Navigátora 2016

Celkově bylo v rámci projektu Navigátor bezpečného úvěru hodnoceno 42 poskytovatelů spotřebitelských úvěrů (37 poskytovatelů půjček na 30 tis. Kč, 32 poskytovatelů půjček na 100 tis. Kč, většina věřitelů poskytuje úvěry v obou kategoriích). Jak již bylo uvedeno, výsledná hodnota Navigátora je buď průměr dvou dosažených hodnot (v případě, že subjekt nabízí oba produkty), případně dosažená hodnota Navigátora, pokud subjekt nabízí pouze 1 produkt. Tyto výsledky víceméně kopírují předešlé výsledky modelových úvěrů.

Obrázek 14: Výsledky Navigátora 2014 pro zkoumané subjekty (nejlepších 30)

Celkovým vítězem NBÚ 2016 se stala Air Bank (9,275 bodů) a těsně tak uhájila loňské vítězství před předloňským vítězem Komerční bankou (9,25 bodů). Bronzovou příčku letos obsadil Home Credit (8,5 bodů), kterému šlape na paty ze čtvrté příčky ERA (8,425 bodů). Další příčky obsadily BNP Paribas (8,325 bodů), Česká spořitelna a Equa bank (po 8,2 bodech).

6.4. Rating Navigátora bezpečného úvěru 2016

V roce 2016 poprvé Navigátor bezpečného úvěru přichází s ratingem úvěrových společností. Rating rozděluje v tomto roce jen pro celkové výsledky Navigátora bezpečného úvěru.

Škála hodnocení ratingu v tomto roce vychází z bodového hodnocení Navigátora bezpečného úvěru ve čtyřech kategoriích 5 - 7,5; 7,5 - 8; 8 - 8,5 a 8,5 - 10. Ztrácí-li věřitel do 0,3 bodu (respektive 0,6 u kategorie regular) na vyšší kategorii, dostává za označení ratingové kategorie plusové znaménko.

Škála ratingového hodnocení Navigátor bezpečného úvěru 2016:

▪ 5 - 7,5	regular
▪ 7,5 – 8	standard
▪ 8 – 8,5	good
▪ 8,5 – 10	excellence

Pro rok 2016 byly uděleny ratingové známky bezpečným poskytovatelům úvěrových produktů v následujícím rozložení.

Rating A - EXCELLENCE

Air Bank
Komerční banka, a.s.
Home Credit

Rating B+ - GOOD+

ERA (B+)
BNP Paribas (B+)
Equa Bank (B+)
Česká spořitelna, a.s. (B+)

Rating B - GOOD

ČSOB
Essox

Rating C+ - STANDARD+

mBank (C+)
Unicredit Bank (C+)

Rating C - STANDARD

Ober Bank
Raiffeisenbank a.s.

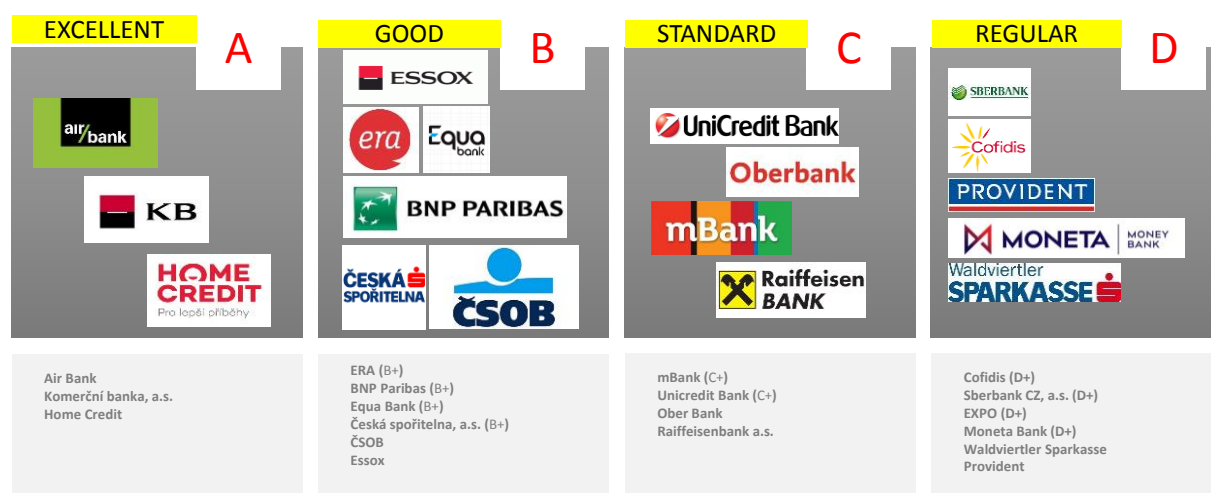
Rating D+ – REGULAR+

Cofidis (D+)
Sberbank CZ, a.s. (D+)
EXPO (D+)
Moneta Bank (D+)

Rating D – REGULAR

Waldviertler Sparkasse
Provident

Obrázek 15: Rating NBÚ 2016

7. Závěr Studie Navigátor bezpečného úvěru 2016

Přestože nový zákon o spotřebitelském úvěru ještě není v platnosti, subjekty na trhu spotřebitelských úvěrů se na něj již připravují. Největší rozdíl od předešlých roků je možné sledovat u tzv. predátorských subjektů. Některé již na trhu končí nebo transformují své obchodní aktivity k jiným segmentům, než je trh spotřebitelských úvěrů, jiné subjekty se stávají transparentnější s očekáváním, že i pod novou přísnější legislativou budou schopny obstát. Zatím se ještě na trhu vyskytují subjekty, které se téměř nezměnily, je jich ale výrazně méně než dříve. Oproti minulým rokům je i průhlednější struktura, kdo je skutečným poskytovatelem. Dříve bylo obtížné rozpoznat, jestli se jedná o poskytovatele úvěru nebo jen zprostředkovatele a také jestli se jedná o jiného poskytovatele nebo jen další inzerci od stejného poskytovatele.

Ke změnám ale dochází i na straně bezpečných subjektů, které nabízejí ve stále větší míře spotřebitelům nejrozumnější inovace (možnost odložit splátku, změnit velikost splátky apod.), upouští od poplatků a obecně tím úvěry zlevňují. Je to dáno jednak očekávanou změnou zákona a postupným procesem kultivace trhu, konkurencí, ale i obecnými ekonomickými podmínkami. Poslední rok se úvěrový trh nesl především ve znamení nízkých úrokových sazeb a nízké nezaměstnanosti, což se projevilo ve velkém nárůstu úvěrů na bydlení, i přes neustálý nárůst cen bytů a domů. Lze předpokládat, že investice domácností do nemovitostí do určité míry vytlačily potenciál růstu trhu spotřebitelských úvěrů. V roce 2016 došlo k poklesu cen spotřebitelských úvěrů. Ve srovnání s vyspělejšími státy EU je však RPSN u spotřebitelských úvěrů v ČR stále relativně vysoká.

Celkově odhadujeme, že došlo k poklesu objemu tradičních spotřebitelských úvěrů poskytovaných úvěrovými predátory. Celkový objem odhadujeme na 60 miliard korun. Klasické bezúčelové hotovostní spotřebitelské úvěry v „šedé zóně“ odhadujeme okolo hranice 15 miliard korun. V celkovém objemu úvěrů jsou však významnější bankovní spotřebitelské úvěry a úvěry od nebankovních společností, které jsou členy ČLFA. Ke konci června roku 2016 činily bankovní úvěry spotřebitelské povahy cca 215,5 mld. Kč. V roce 2015 byly poskytnuty úvěry členskými společnostmi ČLFA v celkové výši 28,4 mld. Kč. Trh spotřebitelských úvěrů, co se týče hodnoty celkového zadlužení domácností v posledním roce spíše stagnoval (růst 1,2 %), mírný růst byl tažen především bankovními poskytovateli spotřebitelských úvěrů (růst 1,8 %).

Dalším důležitým ukazatelem je objem nových úvěrů poskytnutých v daném roce, i zde je patrná dominance bankovního financování spotřebitelů. Přesun velké části objemu nových úvěrů z nebankovních spotřebitelských k bankovním je dán tím, že společnost Cetelem se stala bankou – zahraniční pobočkou BNP Paribas Personal Finance SA, a tak je do statistiky nebankovních poskytovatelů počítána jen v prvním čtvrtletí 2015. Po očištění od tohoto vlivu došlo v roce 2015 naopak k meziročnímu růstu nově poskytnutých spotřebitelských úvěrů nebankovními poskytovateli o 7,2 %.

Navigátor bezpečného úvěru 2016 je tranzitním rokem, kdy se na jednu stranu hodnotí poskytovatelé úvěrů ještě za starých podmínek, na druhou stranu se již poskytovatelé úvěrů připravují na novou úpravu. Proto i Navigátor musí na tyto změny reagovat, které se promítnou do metodologie hodnocení hlavně v příštím roce. Novinkou, kterou ale přináší již tento ročník Navigátora bezpečného úvěru, je rating. Hodnocení již jen bezpečných poskytovatelů úvěru je přípravou na změnu studie, ke které dojde v reakci na změnu legislativy, a tedy také fungování samotných úvěrových společností. Letošní ročník ratingu, jakkoli ještě nezahrnuje všechny parametry dalších let, umožňuje již nyní simulovat nové rozřazení úvěrových společností na českém trhu do ratingových kategorií pro spotřebitelské úvěry.

Air Banka, Komerční banka a Home Credit se stali celkovými vítězi studie Navigátor bezpečného úvěru 2016. A v novince Navigátora obdrželi zároveň také nejvyšší ratingové hodnocení A – EXCELLENCE. V hodnocení půjčky na 30 tisíc korun zvítězila Air Bank před Komerční bankou a společností Home Credit, v případě půjčky na 100 tisíc bodovaly Komerční banka, Air Bank a Era.

Výsledky letošní studie potvrzují, že společnosti, které byly zařazeny mezi bezpečné poskytovatele úvěrů, se postupně neodlišují již jen v ceně, ale i v přidané hodnotě, kterou prostřednictvím svých produktů spotřebitelům poskytují. Jedním z klíčových faktorů, který může rozhodnout o budoucnosti úspěchu firem a jejich produktů, jsou inovace, se kterými na trh přichází.

8. Užitečné zdroje

- Civic Consulting of the Consumer Policy Evaluation Consortium (2013): The over-indebtedness of European households: updated mapping of the situation, nature and causes, effects and initiatives for alleviating its impact, prosinec 2013
- Creditreform (2011). Vývoj insolvenčí v České republice v říjnu 2011, 1. listopadu 2011
- Černohorský J., Teplý P. (2011). Základy financí, GRADA
- ČNB (2015). Zpráva o finanční stabilitě 2015/2016
- Del-Rio, A., Young, G. (2005). The impact of unsecured debt on financial distress among British households, Bank of England, Working Paper no. 262
- DeVaney, S., Lytton, R. (1995). Household Insolvency: A Review of Household Debt Repayment, Delinquency, and Bankruptcy, Financial Service Review, Vol. 4(2), pp 137-156
- Elmer, P., Seeling, S. (1998). Insolvency, Trigger Events, and Consumer Risk Posture in the Theory of Single-Family Mortgage Default, FDIC Working Paper 98-3
- Eurofinas (2009). Eurofinas response to the European Commission's consultation on responsible lending and borrowing in the EU, srpen 2009
- Eurofinas (2010). Responsible Lending & Borrowing, březen 2009
- Eurofinas (2015). Annual Survey 2015
- Evropská komise (2008). SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS
- Evropská komise (2009a). PUBLIC CONSULTATION ON RESPONSIBLE LENDING AND BORROWING IN THE EU, 15. června 2009
- Evropská komise (2009b). SUMMARY OF RESPONSES TO THE PUBLIC CONSULTATION ON RESPONSIBLE LENDING AND BORROWING IN THE EU, 30. listopadu 2009
- Evropská komise (2010). WORKING PAPER ON RESPONSIBLE MORTGAGE LENDING & BORROWING, 22. července 2010
- Evropská komise (2014): REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on the implementation of Directive 2008/48/EC on credit agreements for consumers
- Ipso and London Economics (2013): Study on the functioning of the consumer credit market in Europe
- Jiménez, G., Saurina J. (2006). Credit Cycles, Credit Risk, and Prudential Regulation: International Journal of Central Banking, pp. 55-98
- Mejstřík, M. Pečená, M., Teplý, P. (2008). Základní principy bankovníctví/Basic principles of banking, Nakladatelství Karlonimum
- Rösch, D. and H. Scheule (2007). Stress-Testing Credit Risk Parameters: An application to retail loan portfolios, Journal of Risk Model Validation, Vol. 1, No. 1, (Spring 2007), pp. 55-75
- Rysková, S. (2011). Krocení rozhodčích doložek, 27.9.2011, Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/kroceni-rozhodcich-dolozek>
- Trück, S., Rachev, S. (2005). Credit Portfolio Risk and Probability of Default Confidence Sets through the Business Cycle, Journal of Credit Risk, Vol. 1, No. 4, Fall 2005, pp. 61-88

- Zákon č. 145/2010 Sb. ze dne 21. dubna 2010 o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů
- Zákon č. 257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru
- www.breugel.org
- www.cnb.cz
- www.euractive.com
- www.eu2009.cz
- www.imf.org
- <http://yourmoney.moneyadvice.service.org.uk/>
- www.oecd.org
- www.rozhodneme.cz
- www.zIndex.cz
- <http://www.dictionaryofrealestate.com/definition/responsible-lending.html>
- <http://yourmoney.moneyadvice.service.org.uk/>

9. Přílohy

Tabulka 5: Seznam subjektů spadající pod regulaci a dohled ČNB k 15. 11. 2016

	Banky a pobočky zahraničních bank
1	Air Bank a.s.
2	Bank Gutmann Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika
3	Bank of China (Hungary) Close Ltd. Prague branch, odštěpný závod
4	BNP Paribas Fortis SA/NV, pobočka Česká republika
5	BNP Paribas Personal Finance SA, odštěpný závod
6	Citibank Europe plc, organizační složka
7	COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
8	Česká exportní banka, a.s.
9	Česká spořitelna, a.s.
10	Českomoravská stavební spořitelna, a.s.
11	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.
12	Československá obchodní banka, a. s.
13	Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
14	Equa bank a.s.
15	Expobank CZ a.s.
16	Fio banka, a.s.
17	HSBC Bank plc - pobočka Praha
18	Hypoteční banka, a.s.

19	ING Bank N.V.
20	J & T BANKA, a.s.
21	Komerční banka, a.s.
22	mBank S.A., organizační složka
23	Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.
24	MONETA Money Bank, a.s.
25	MUFG Bank (Europe) N.V. Prague Branch
26	Oberbank AG pobočka Česká republika
27	Poštová banka, a.s., pobočka Česká republika
28	PPF banka a.s.
29	PRIVAT BANK der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich Aktiengesellschaft, pobočka ČR
30	Raiffeisen stavební spořitelna a.s.
31	Raiffeisenbank a.s.
32	Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod
33	Saxo Bank A/S, organizační složka
34	Sberbank CZ, a.s.
35	Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.
36	Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Limited, Prague Branch
37	The Royal Bank of Scotland plc, organizační složka
38	UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.
39	Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha;
40	Waldviertler Sparkasse Bank AG
41	Western Union International Bank GmbH, organizační složka
42	Wüstenrot - stavební spořitelna a.s.
43	Wüstenrot hypoteční banka a.s.
44	ZUNO BANK AG, organizační složka
	Družstevní záložny
45	AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo
46	ANO spořitelní družstvo
47	Artesa, spořitelní družstvo
48	Citfin, spořitelní družstvo
49	České spořitelní družstvo
50	Družstevní záložna Kredit
51	Družstevní záložna PSD
52	Moravský Peněžní Ústav - spořitelní družstvo
53	Peněžní dům, spořitelní družstvo
54	Podnikatelská družstevní záložna
55	Záložna CREDITAS, spořitelní družstvo
	Platební instituce spadající pod kontrolu ČNB
56	AKCENTA CZ a.s.
57	American Express Payment Services Limited

58	Citfin - Finanční trhy, a.s.
59	COFIDIS s.r.o.
60	CYRRUS FX, a. s.
61	Dek-Co (UK) Limited, pobočka
62	Diners Club CS, s.r.o., organizační složka
63	DIVIŠEK s.r.o.
64	EasyPay AD
65	ESSOX s.r.o.
66	Evo Payments International GmbH
67	EXCHANGE s.r.o.
68	FORTISSIMO, spol. s r.o.
69	Global Payments Europe, s.r.o.
70	Global Payments s.r.o.
71	Home Credit a.s.
72	Lufthansa AirPlus Servicekarten GmbH
73	MAYZUS FINANCIAL SERVICES LIMITED, organizační složka
74	MoneyGram International Limited
75	Patria Finance, a.s.
76	PES - Peněžní expresní service, s.r.o.
77	Roklen360 a.s.
78	SAB Finance a.s.
79	SAZKA FTS a.s.
80	Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s.
81	Trust Pay, a.s., pobočka
82	Trustly Group AB, pobočka
83	VIKIPID a.s.
84	Western Union Payment Services Ireland Limited
85	Worldline SA pobočka

Zdroj: ČNB

Tabulka 6: Seznam subjektů v ČLFA poskytující spotřebitelské úvěry k 15. 11. 2016

#	Název společnosti
1	COFIDIS s.r.o.*
2	ČSOB Leasing, a.s.
3	ESSOX, s.r.o.*
4	FCE Credit, s.r.o.
5	GE Money Auto, a.s.
6	GE Money Leasing, s.r.o.
7	Home Credit a.s.*
8	Mercedes-Benz Financial Services Česká republika s.r.o.

9	Provident Financial, s.r.o.
10	PSA FINANCE ČESKÁ REPUBLIKA, s.r.o.
11	Raiffeisen-Leasing, s.r.o.
12	sAutoleasing, a.s.
13	Toyota Financial Services Czech, s.r.o.
14	UniCredit Leasing CZ, a.s.
15	UNILEASING, a.s.
16	VLTAVIN leas, a.s.
17	ŠkoFIN s.r.o

Zdroj: ČLFA

Pozn. * platební instituce spadající pod kontrolu ČNB

Tabulka 7: Informace o parametrech modelového úvěru na 30 tis. Kč

A. Informace o spotřebitelském úvěru		
A1	Druh spotřebitelského úvěru	bezúčelový hotovostní úvěr
A2	Celková výše spotřebitelského úvěru	30 000 Kč
A3	Splatnost	12 měsíců
B. Informace o klientovi		
B1	Čistý měsíční příjem (mzda)	15 000 Kč
B2	Čísý měsíční příjem po odečtení všech nákladů	10 000 Kč
B3	Zápis v registru dlužníků	Ne
B4	Další závazky (měsíční splátky)	Ne
B5	Bydliště	Praha
B6	Druh bydlení	vlastní
B7	Zaměstnání	plný úvazek
B8	Rodinný stav	svobodný
B9	Potenciální zástava	vlastní byt
B10	Počet členů v domácnosti	1
B11	Počet osob bez příjmu včetně dětí	0

Zdroj: Autoři

Tabulka 8: Informace o parametrech modelového úvěru na 100 tis. Kč

A. Informace o spotřebitelském úvěru		
A1	Druh spotřebitelského úvěru	bezúčelový hotovostní úvěr
A2	Celková výše spotřebitelského úvěru	100 000 Kč
A3	Splatnost	60 měsíců
B. Informace o klientovi		
B1	Čistý měsíční příjem (mzda)	15 000 Kč
B2	Čísý měsíční příjem po odečtení všech nákladů	10 000 Kč
B3	Zápis v registru dlužníků	Ne
B4	Další závazky (měsíční splátky)	Ne
B5	Bydliště	Praha
B6	Druh bydlení	vlastní
B7	Zaměstnání	plný úvazek
B8	Rodinný stav	svobodný
B9	Potenciální zástava	vlastní byt
B10	Počet členů v domácnosti	1
B11	Počet osob bez příjmu včetně dětí	0

Zdroj. Autoři

Tabulka 9: Detailní výsledky Navigátora pro úvěr na 30 tis. Kč

společnost	zkratka	celkem	potenciální věřitel	ex-ante parametry	ex-post parametry
Air Bank	AB	9,5	4	3	2,5
Komerční banka, a.s.	KB	9,4	4	2,7	2,7
Home Credit	HC	8,35	4	1,95	2,4
Česká spořitelna, a.s.	ČS	8,2	4	2,1	2,1
mBank	MB	8,2	4	1,95	2,25
ERA	ERA	8,05	4	1,95	2,1
Equa Bank	EB	8,05	4	1,95	2,1
Raiffeisenbank a.s.	RB	8	4	2,55	1,45
BNP Paribas	BNP	7,95	4	2,25	1,7
Cofidis	Cof	7,85	4	2,25	1,6
ČSOB	ČSOB	7,75	4	2,1	1,65
Sberbank CZ, a.s.	SB	7,6	3,2	2,1	2,3
Essox	ESSOX	7,5	4	1,95	1,55
Unicredit Bank	UCB	7,5	4	1,5	2
Ober Bank	OB	7,45	3,2	2,25	2
Waldviertler Sparkasse	WSPK	6,8	3,2	1,95	1,65
Provident	PF	5,35	2,4	1,2	1,75
Profi Credit	PC	4,75	2,8	1,2	0,75
Fair Credit International, SE	FC	4,5	1,2	1,2	2,1
Český trianql	ČT	3,85	1,6	1,2	1,05
Tommy Stachi s.r.o.	TS	3,4	0,8	1,2	1,4
JET Money s.r.o.	JET	3	1,2	1,2	0,6
Door Financial a.s.	DF	2,85	1,2	0,9	0,75
HelpFinancal	HelpF	2,15	0,8	0,9	0,45
ProntoCredit	Pronto	2,15	0,8	0,9	0,45
Cresco Group	CG	1,85	0,8	0,9	0,15
Fiusit	Fiusit	1,85	0,8	0,9	0,15
naobcanku.org	NO	1,6	0,4	0,9	0,3
ipujckabezregistru.cz	IPBR	1,45	0,4	0,9	0,15
lehkapujcka.cz	LP	1,3	0,4	0,9	0
I-peníze	IP	1	0,4	0,3	0,3
Karlova půjčka	KP	0,9	0	0,9	0
ecredit.cz	EC	0,85	0,4	0	0,45
HFS	HFS	0,85	0,4	0	0,45
J reality s.r.o.	JR	0,75	0	0,3	0,45
operativnipujcka.cz	OP	0,7	0,4	0,3	0
Aretal	ARET	0,55	0,4	0	0,15

Tabulka 10: *Detailní výsledky Navigátora pro úvěr na 100 tis. Kč*

společnost	zkratka	celkem	potenciální věřitel	ex-ante parametry	ex-post parametry
Komerční banka, a.s.	KB	9,1	4	2,7	2,4
Air Bank	AB	9,05	4	2,25	2,8
ERA	ERA	8,8	4	2,7	2,1
BNP Paribas	BNP	8,7	4	3	1,7
Home Credit	HC	8,65	4	2,25	2,4
Essox	ESSOX	8,55	4	2,7	1,85
ČSOB	ČSOB	8,5	4	2,85	1,65
Unicredit Bank	UCB	8,4	4	2,7	1,7
Equa Bank	EB	8,35	4	2,25	2,1
Česká spořitelna, a.s.	ČS	8,2	4	2,1	2,1
Ober Bank	OB	7,9	3,2	2,7	2
mBank	MB	7,75	4	1,5	2,25
Raiffeisenbank a.s.	RB	7,25	4	1,8	1,45
Sberbank CZ, a.s.	SB	7,15	3,2	1,65	2,3
Cofidis	Cof	7,1	4	1,5	1,6
EXPO	Expo	7	4	1,2	1,8
Moneta Bank	Mon	6,95	4	1,2	1,75
Waldviertler Sparkasse	WSPK	6,05	3,2	1,2	1,65
Profi Credit	PC	4,75	2,8	0,9	1,05
Tommy Stachi s.r.o.	TS	3,4	0,8	1,2	1,4
JMG Investments	JMG	2,2	0,4	0,6	1,2
ProntoCredit	Pronto	2,15	0,8	0,9	0,45
Cresco Group	CG	1,85	0,8	0,9	0,15
Fiusit	Fiusit	1,85	0,8	0,9	0,15
naobcanku.org	NO	1,6	0,4	0,9	0,3
ipujkabezregistru.cz	IPBR	1,45	0,4	0,9	0,15
ACEMA Credit Czech a.s.	ACE	1,05	0	0,6	0,45
I-peníze	IP	1	0,4	0,3	0,3
Vitacredit	VC	0,95	0,8	0	0,15
Karlova půjčka	KP	0,9	0	0,9	0
HFS	HFS	0,85	0,4	0	0,45
operativnipujcka.cz	OP	0,7	0,4	0,3	0

Tabulka 11: *Detailní výsledky Navigátora 2016 pro 42 zkoumaných subjektů*

pořadí	společnost	zkratka	kategorie	úvěr 30 t	úvěr 100 t	celkové body	rating
1	Air Bank	AB	bezpečný	9,5	9,05	9,275	A
2	Komerční banka, a.s.	KB	bezpečný	9,4	9,1	9,25	A
3	Home Credit	HC	bezpečný	8,35	8,65	8,5	A
4	ERA	ERA	bezpečný	8,05	8,8	8,425	B+
5	BNP Paribas	BNP	bezpečný	7,95	8,7	8,325	B+
6	Česká spořitelna, a.s.	ČS	bezpečný	8,2	8,2	8,2	B+
6	Equa Bank	EB	bezpečný	8,05	8,35	8,2	B+
8	ČSOB	ČSOB	bezpečný	7,75	8,5	8,125	B
9	Essox	ESSOX	bezpečný	7,5	8,55	8,025	B
10	mBank	MB	bezpečný	8,2	7,75	7,975	C+
11	Unicredit Bank	UCB	bezpečný	7,5	8,4	7,95	C+
12	Ober Bank	OB	bezpečný	7,45	7,9	7,675	C
13	Raiffeisenbank a.s.	RB	bezpečný	8	7,25	7,625	C
14	Cofidis	Cof	bezpečný	7,85	7,1	7,475	D+
15	Sberbank CZ, a.s.	SB	bezpečný	7,6	7,15	7,375	D+
16	EXPO	Expo	bezpečný		7	7	D+
17	Moneta Bank	Mon	bezpečný		6,95	6,95	D+
18	Waldviertler Sparkasse	WSPK	bezpečný	6,8	6,05	6,425	D
19	Provident	PF	bezpečný	5,35		5,35	D
20	Profi Credit	PC	predátor	4,75	4,75	4,75	
21	Fair Credit International, SE	FC	predátor	4,5		4,5	
22	Český triangel	ČT	predátor	3,85		3,85	
23	Tommy Stachi s.r.o.	TS	predátor	3,4	3,4	3,4	
24	JET Money s.r.o.	JET	predátor	3		3	
25	Door Financial a.s.	DF	predátor	2,85		2,85	
26	JMG Investments	JMG	predátor		2,2	2,2	
27	HelpFinancal	HelpF	predátor	2,15		2,15	
27	ProntoCredit	Pronto	predátor	2,15	2,15	2,15	
29	Cresco Group	CG	predátor	1,85	1,85	1,85	
29	Fiusit	Fiusit	predátor	1,85	1,85	1,85	
31	naobcanku.org	NO	predátor	1,6	1,6	1,6	
32	ipujckabezregistru.cz	IPBR	predátor	1,45	1,45	1,45	
33	lehkapujcka.cz	LP	predátor	1,3		1,3	
34	ACEMA Credit Czech a.s.	ACE	predátor		1,05	1,05	
35	I-peníze	IP	predátor	1	1	1	
36	Vitacredit	VC	predátor		0,95	0,95	
37	Karlova půjčka	KP	predátor	0,9	0,9	0,9	
38	ecredit.cz	EC	predátor	0,85		0,85	
38	HFS	HFS	predátor	0,85	0,85	0,85	
40	J reality s.r.o.	JR	predátor	0,75		0,75	
41	operativnipujcka.cz	OP	predátor	0,7	0,7	0,7	
42	Aretal	ARET	predátor	0,55		0,55	

